

(ISSN: 2602-4047)

Şimşek, R. (2021). Socio-Political Evaluation Of The Distribution Of Root Values In Turkish Language Textbooks, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 6(12), 566-612.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.343>

Article Type (Makale Türü): Research article

SOCIO-POLITICAL EVALUATION OF THE DISTRIBUTION OF ROOT VALUES IN TURKISH LANGUAGE TEXTBOOKS

Ramazan ŞİMŞEK

Lecturer Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Nevşehir, Turkey, ramazansimsek@nevsehir.edu.tr
ORCID: 0000-0002-8295-8903

Received: 27.12.2020

Accepted: 25.02.2021

Published: 10.03.2021

ABSTRACT

The world which has changed and transformed in the 20th and 21st century has also directly influenced the concepts of education, culture, society and understanding of the state. The 21st century, which we call the Age of Information, has forced organisations to make a change in their ways of raising individuals and their qualifications as well as restructuring their pedagogical processes. Just as societies and public institutions should be ready for such novelties, the values of the community in which individuals live should also be observed in the educational process. Through these values, related systems ensure their continuity and reproduce themselves and the process is updated based on socio-political conditions. In this way, educational goals and values are transferred to the target audience. The behaviourist approach adopted in the Turkish education system was abandoned after the 2000s, and the constructivist approach has been adopted in curriculum design, and course materials have been shaped according to the newly adopted approach. Values, education, goals, achievements were discussed under separate headings and their importance for the MEB was demonstrated. In this study, the values transferred by MEB through Turkish language textbooks either formally or informally were examined. For this purpose, the use of root values in Turkish language textbooks (5th, 6th, 7th and 8th grade) prepared in line with the principles of Turkish Curriculum developed in 2019, and the developmental progress of each root value in Turkish language textbook between the 5th grade and 8th grade was identified. However, it has been found that the root values presented in the Turkish teaching curriculum are used more often traditionally, and the root values, which are taken into account as the skills within the framework of basic Turkish competencies, remain in the background. It was found that the root values such as patriotism, compassion, friendliness, helpfulness have come to the fore, while the root values such as Patience, respect, responsibility, Justice, which are pedagogically very important, have remained in the background. It was also found that the root values are not distributed in the examined textbooks in a balanced way. The findings of similar research conducted in the literature were compared, and it has been concluded that contemporary theoretical frameworks are followed but are not reflected in our education system satisfactorily. Although educational programs and theoretical content are updated in our educational system in line with general evaluations, it has been found with this study that this is not reflected on the system at the desired level, and traditional reflexes are maintained in the socio-cultural sense.

Keywords: Textbook, root values, values, sociopolitical, Turkish

INTRODUCTION

Education is a form of systematic reflection of values to institutions, to which individuals, society and the state belong. Education and system transfer knowledge, skills and ideas to society through individuals. In addition to academic purposes, schools that are the main elements of this process are also obliged to reproduce the authentic values of the state and society and to ensure their continuity for future generations.

Ancient civilizations structured their educational processes within this framework while shaping the meaning and value, and thus they created the centuries-old state and educational theories. The values that have shaped the intellectual, political, economic action and preferences of communities in the history are directly influenced by individuals' thought. Values cover traditions, customs, the whole written and oral culture of people and societies. The value that is so important in individual and public life, when considered as a concept, seems to have very different definitions in this area (Ulusoy and Dilmaç, 2012). Turkish Language Institution (TDK) defines (2019) value as an abstract measure used to determine a nation and the importance of social, cultural, economic and scientific values, covering the whole relevant elements, to develop individuals' own beliefs about what is true and false in life, desirable and nondesirable judgments (Dilmaç, Deniz and Deniz, 2009, p. 10), what is desired, what is desirable, human attitudes to events, the judgment given according to needs and ideals regarding facts and objects. As can be seen from this definition, it is important to transfer values, principles, and unwritten rules that society and state have created over the centuries to future generations. The most important part of this function is performed by educational institutions. Transferring target values to future generations through educational institutions will enable the future generation to act commonly on important issues concerning the society or state. Besides, the unification of society and public order around a shared goal will give acceleration to achieving the shared goals.

While the concept of "value", which could be claimed to function as the living data of social memory, is passed onto future generations, implicit and open programs are used within educational institutions. Values education in schools has important goals. According to Ulusoy (2019), these purposes are; It covers subjects such as conducting needs analysis for values education, determining the necessary and appropriate values for the needs of the day, reaching different resources about values, raising virtuous individuals, preparing materials and learning environments for gaining values, raising just and compassionate individuals who fulfill the requirements of their profession. In general, the focus is on the value and its transfer to the future generation, and for this purpose, implicit approach and message transfer are frequently used. In the Turkish education system, one of the main courses on values and value transfer is Turkish language courses, and a separate title has been opened to values in the Turkish language curriculum. Turkish language course has a very important role in explaining our education system and the policies of the Ministry of Education to the society as well as structuring society within the framework of short, medium and long-term plans. The courses which are closely related to native language education, such as Turkish language and literature course, are important resources for the target audience to adopt the values of the society in which they live; to develop positive feelings for the

concepts such as homeland and the state; to raise awareness about aesthetics and art. The realization of this process is only possible with appropriate course content and course material. As could be agreed, the text content and other activities used within the materials carry implicit and explicit curriculum elements regarding values. In terms of values in the curriculum content, the Turkish language curriculum has undergone significant changes in recent years.

Turkish Language Curriculum and Values

The world of education, which has changed and transformed extremely rapidly in the 21st century, has been involved in this process with all its components. In this context, the typology of human resources needed has changed and also brought about some significant transformations in the field of education. Besides, with the age of Information, the market economy and the open market have maximized the need for competitive individuals. In the Turkish national education system, which had been based on behavioural approach until the 2000s, human resources have been restructured based on the constructivist approach to raise human resources needed by these processes in the 2005-2006 academic year, and instructional programs have been the main factor in this transformation. In this way, it aimed to transform the approach, practice and outcomes adopted considering students' mental and academic success in the education system.

While educational institutions and administrators have sought ways to guide society for academic success, at the same time they considered the values that help society survive and ensure its continuity. The aim of academic success is highlighted in the curriculum, which is the main driving force of education. The world of meaning and value in a society is explicitly observed in officially prepared educational programs, as well as implicit observations. The most important implicit tools of the curriculum are textbooks.

Turkish national education system, dominated by the behavioural approach until the end of the 20th century has undergone a significant transformation with the constructivist approach adopted in 2005 to raise the changing typology of human resources. In 2006, a skill-weighted system was created with the constructivist approach applied to secondary school education programs. Besides, values within the program were highlighted as "it aims to raise individuals with aesthetic pleasure and sensitive to national values" and "expresses their values with examples.". In addition to this, in particular, the qualifications that should be included in the texts in the curriculum and the integrity of the state and society were referred as "texts should not contain any elements contrary to national, cultural and moral values, the integrity of our nation" (MEB, 2006). A total of 20 values are included in the 2006 Turkish curriculum, and they are presented under a separate heading on values, as shown in Table 1.

Table 1. Values in the 2006 Turkish Language Curriculum

No	Value	No	Value
1	Emphasis on the unity of the family	11	Tolerance
2	Fairness	12	Aesthetic
3	Independence	13	Hospitality
4	Peace	14	Caring to be healthy
5	Freedom	15	Respect
6	Scientificness	16	Compassion
7	Industriousness	17	Responsibility
8	Solidarity	18	Cleanliness
9	Sensitivity	19	Patriotism
10	Honesty	20	Helpfulness

In the Turkish Curriculum developed in 2015, it is stated that the curriculum aims to raise individuals who understand what they listen and read in printed and electronic media, express themselves in written and oral form, who think critically, reflectively and creatively, who are sensitive to national, spiritual and universal values (MEB, 2015: 3). Within the framework of the constructivist approach, the Turkish curriculum, which experienced the most radical change in 2006, reached its final form in 2019 following some partial changes in 2015, 2017 and 2018. In the final version of the Turkish curriculum, values are again mentioned under a separate title, while the number of values and the way the value is handled have changed. In the main title, which is stated as “root values”, 10 general values have been highlighted; and thus educators and content producers have been provided with a space to work in. The content of 10 root values, attitudes and behaviours has been included in the Turkish language curriculum of the Ministry of National Education (2017).

Table 2. Values and Attitudes and Behaviours Related to Values (MEB, 2017: s. 24)

Values	Attitudes and Behaviours related to Values
Justice	Fairness, equal treatment, sharing...
Friendliness	altruism, trust, be understanding, solidarity, being loyal, faithfulness, cooperation
Honesty	Being clear and open, frankness, reliability, keeping promise...
Self-control	Controlling behaviours, taking responsibility of behaviours, self-confidence, apologizing when necessary ...
Patience	Determined, underbearing, know to wait
Respect	humbleness, treating others as they want to be treated, valuing others’ personalities, paying regard to collocutor's position and characteristics
Compassion	Caring about the integrity of the family, making a sacrifice, feeling trust, tender-heartedness, faithfulness...
Responsibility	Being responsible to himself, others, his homeland and his family; keeping the promise, being consistent and reliable, bearing the consequences of his behaviours...
Patriotism	Being industrious, cooperation, sticking to rules and law, loyalty, sensitiveness to historical and natural heritages, caring the society
Friendliness	Being generous, cooperating, being merciful, being hospitable, sharing

According to Sallabaş and Dağ (2020), it was stated in the curriculum that values shape our society and that individuals should be raised as the ones who have gained basic values; for this purpose, values are not seen as a separate unit for teachers, and on the contrary, they are considered as a whole because they are the major purpose of the education systems. Turkish language curriculum of 2019 (MEB, 2019) included 10 root values: *Justice, Friendliness, Honesty, self-control, patience, respect, Compassion, responsibility, patriotism, helpfulness*. The 10 root values in the Turkish language curriculum of 2019 have been influenced by the liberal trends that

gradually accelerated in the 21st century, and it has also created a ground that allowed field experts to highlight educational qualities and content production skills from a limited structure. Besides, with this adopted approach, the change in the influence of the official ideology adopted by the Ministry of National Education in the historical process and the mental transformation in education are also highlighted. However, the reflection of this change and transformation over values in course materials is not known well.

Socio-political role of educational institutions in the relationship between the state and society

Education and education institutions have the mission of transferring the thoughts and ideas adopted by the organisations named as “states” to the community that they govern, shaping the community around these facts, prevailing political regime and to reproduce to ensure stability. Organizations that we can call the “state” or “executive” are looking for ways to spread their strong and dominant philosophy of life and ideologies and manipulate the human masses. Ideas, ideologies and values are generally spread through formal means such as media and written visual content. Another important dimension of this process is the educational institutions, the materials used in these institutions and the curriculum. In this context, as stated by Çetin (2001) and Olgun (2017), education transforms the holistic world that the state has created with an adopted ideology into an institutional space or a ‘public space’ to continue its existence. Education and school come to the fore as an important tool in making the society adopt the ideas and content determined by the executive mechanism. Uluğ (1999:49), on the other hand, claims that education is effective both in the settlement of certain rules regarding social behavior and in the realization of the social integrity. Society has an expectation of social behavior from the individuals who make up it. The basis of these social behaviors extends to the process of socialization. The main variable of the socialization process is undoubtedly education.

Sociopolitics includes both social and political concepts. As a concept, sociopolitical corresponds to a combination of social and political factors (Sociopolitical, 2014). In the combination of the relationship between education and society, the process naturally includes executive or state organization, that is, politics, and thus the concept of “sociopolitical” arises. From the point of view of public institutions and social role determinants, the sociopolitical field is important because people cannot spend their whole lives in a completely socially isolated structure. Being involved in the sociopolitical field also gives individuals a sense of sociopolitical control. In brief, participation in community institutions, organizations, and activities is related to sociopolitical control (Zimmerman and Zahniser, 1991). A more detailed criterion of socio-political control is that it provides a theoretical framework for practitioners who will engage in community-oriented interventions with the psychological benefits and costs associated with participation in society (Zimmerman & Zahniser, 1991). The most obvious institution of this intervention and shaping process is education. Education shapes individuals’ relationship with society, the executive, institutions or state organization and norms through implicit or explicit pedagogical processes. Furthermore, institutions or state organizations adopt the social, cultural and political goals they plan in their future projections to the society through education and observe the socio-economic

and sociopolitical outcomes appropriate to this process. In this way, institutions can use education as a tool and build sociopolitical grounds, ideas and ideologies.

According to Althusser (2001), “ideological devices of the state” comes to the fore as the best way to spread ideas and ideologies and create obedient citizens, while the state continues to exist under the influence of ideological devices and the power it creates over society. The cost of labour and energy spent on the adoption of ideas, thoughts or values that dominate society through the ideological devices of the state is minimal. These devices are civil, legal institutions such as churches, schools, law enforcement, families, and courts. These mechanisms gain their power through their adoption in society. Sitting down under the authority, acceptance of social norms is learned implicitly in environments such as school, church, home, and people often do not question it.

Education, as one of the most important ideological tools of the state, tries to make society accept its existence, so it trains society in line with its ideological principles through schools (Cetin, 2001), and it also consciously spreads the codes, symbols and language of its ideological forms through education. The state also uses textbooks while conveying the state ideology and priorities to students through the curriculum with the help of teachers as the representatives of the state in the schools. One of the biggest tools that guide activities in the educational environment is textbooks. The implicit adoption of social roles in textbooks is a state policy (Akbulut, 2011). It is claimed that the subjects and approaches presented in the textbooks are determined and controlled by the ideology and life philosophy of those in dominant positions. Şimşek (2019) claims that textbooks have an important role in achieving the objectives of the school or formal educational institutions and, therefore, people in power has an important role in spreading ideologies and their beliefs. In this context, the focus of this study is to determine the status of the root values presented in Turkish language textbooks and the priorities of the Ministry of Education in presenting the ideas and ideologies.

Aim of Research

This research aims to find out the use of 10 root values in the textbooks prepared in line with the Turkish language course curriculum developed in 2019, to reveal the root values, ideas and implicit aims that the Ministry of National Education prioritizes. In addition to this, this study also aims to define the changes regarding values in the examined textbooks with the help of research conducted in the relevant literature.

Research Questions

1. What are the frequency of the root values in the 5th and 8th Grade Turkish Language textbooks used in 2019 Turkish Language Curriculum?
2. What is the developmental trend of these values from the 5th grade to 8th grade?
3. What is the description of these root values in terms of value classification (Akbaş, 2004) in 5th-8th grade Turkish Language textbooks?

4. What are the priorities of the Ministry of National Education for the prominent values in terms of pedagogical and ideological perspective?

METHOD

This research, which has been designed as research to examine the values presented in the texts of 5th-8th grade Turkish language textbooks, was designed as a case study. The true "case study" (Stake, 1995) approach, out of the case study approaches, was adopted in the study. In this approach, the researcher tries to define a particular situation to better understand it or make clear the details of the event (Fraenkel, Wallen, 2006). During the research process, the values presented in Secondary School Turkish language textbooks were defined. Data was obtained using interview, observation, document analysis, listening and viewing records in the data collection process (Bloor, 2006). During the research process which was conducted to examine the root values presented in the secondary school Turkish language textbooks, data was collected through document analysis, and content analysis was used in the analysis. When the collected data was analysed through content analysis, the data that were found to be similar and related to each other were interpreted by combining them within the framework of certain themes (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu, 2010: 302)

Universe and Sample

The universe of the study is the 5th, 6th, 7th and 8th grade Turkish language textbooks, which represent each grade; therefore, the sample is representative of the whole for the secondary school Turkish language courses. As the sampling method, the maximum variation sampling method was used. This method aims to identify common or separated aspects, patterns between different situations determined consistently for research and to describe the problem in a wider context (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz and Demirel, 2015, p.91). As an example, the 5th, 6th, 7th and 8th-grade Turkish language textbooks published by the Ministry of National Education and used at the secondary Schools and Imam Hatip Secondary Schools were chosen as the sampling of the research.

Data Collection and Data Analysis

Data was collected through document analysis, which is one of the qualitative research techniques. Document analysis is the analysis of written materials containing information regarding the topics to be examined (Yıldırım & Şimşek, 2006). Document analysis is also a systematic examination of existing records or documents as a data source. The most basic requirement of a successful document analysis is to find out the necessary documents, to examine them and to make relevant arrangement with these documents to have a synthesis that will make certain situations clear (Karasar, 2007). In this context, the textbooks used as the datasets in the research were obtained in printed forms and examined by the researcher.

Within the scope of this paper, the root values presented in Turkish language coursebooks used in 2019 Turkish language curriculum, “Justice, friendship, Honesty, self-control, Patience, respect, compassion, responsibility, patriotism, helpfulness” were examined in terms of their use of frequency in the reading texts presented in the examined coursebooks.

In this context, frequency f() was assigned to each sentence, paragraph with a reference to the relevant root values, and if no rooting value was found, the remaining text was analyzed. For example, in a reading text presented in the 5th grade Turkish language coursebook (p207,) a frequency value f(1) was assigned to the root value of self-control-responsibility when the following statement was found out "I promised myself. When I have learned to read and write, I will write a letter to him". After that, the root value expressions were evaluated within the framework of the classification made by Akbaş (2004) and they were placed under relevant themes. Akbaş classified the values under the following headings in his study.

Table 3. Value Classification of Akbaş (2004) Regarding The Affective State

Value Groups	Examples for Values
Traditional Values	National security, being helpful, family’s safety, being sparing, being reliable, accepting what life offers
Democratic Values	Being respectful, being kind, being tolerant, cooperating
Work-related Values	Being industrious, being determined, being enterprising, being responsible
Scientific values	Being investigative, being creative, being curious, being scientific, being judgmental
Basic Values	Aesthetic, being health, protecting the environment, being clean

After coding, the root values that come to the fore with their frequency values were evaluated based on grade. The researcher focused on which root values MEB prioritizes in their educational institutions, and a comparative analysis was conducted with other studies in the field regarding the implicit and explicit curriculum elements.

When assigning a frequency value to each sentence or paragraph for referring a certain root value, five texts from each grade, which makes 20 texts in total, were analysed by two researchers and the reliability consistency between the researchers was found to be 93%. The following formula (Tavşancıl ve Aslan, 2001) was used for this:

The root values were assigned frequency value at the sentence or paragraph level within the scope of the study, to ensure reliability, two researchers analysed 5 texts from each grade, which makes 20 texts, and it was found that the consistency between researchers was found to be reliable (93%). Since the result obtained is higher than 0.70 means an acceptable match (Tavşancıl and Aslan, 2001), it was concluded that inter-examination reliability exists, in other words, an acceptable level of reliability is achieved for this method used in the research. The following formula (Tavşancıl and Aslan, 2001) was used for this purpose:

$$Reliability = \frac{Number\ of\ Agreement}{Agreement + Number\ of\ disagreement}$$

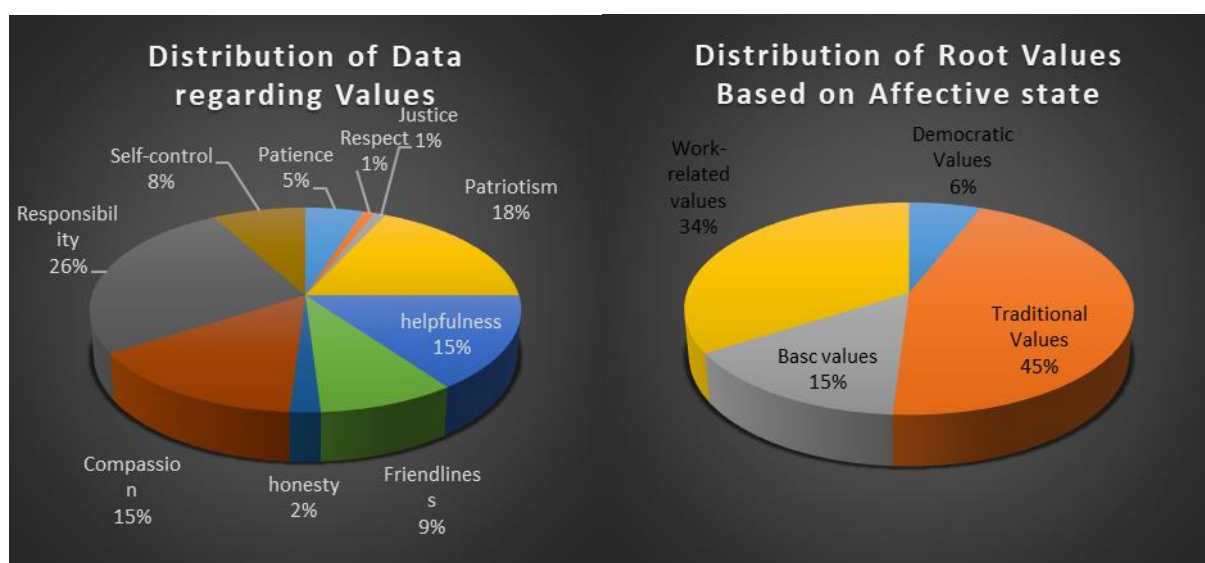
FINDINGS

The findings regarding the root values obtained from the 5th-grade Turkish language textbook used at the schools of the Ministry of National Education are presented in Table 4.

Table 4. Root Values Found in The 5th Grade Turkish Language Textbook and Their Classification Based on Affective State

Value Category	Root Values	Frequency f ()			
		f ()	%	f ()	%
Democratic Values	Patience	13	5	16	6
	Respect	3	1		
Traditional Values	Justice	4	1	112	45
	Patriotism	45	18		
	Helpfulness	37	15		
	Friendliness	22	9		
	Honesty	4	2		
Basic Values	Compassion	38	15	38	15
Work-related values	Responsibility	64	26	83	34
	Self-control	19	8		
Total				245	100

The root values found in the 5th-grade Turkish language textbook were identified and then they were classified based on the affective state. In this context, the percentage and frequency values of the root values most often found in the examined textbook are as follows: responsibility f(64) - 26%, patriotism f(45) - 18%, compassion f(38) - 15%, helpfulness f(37) - 15%. The root values of respect f(3) - %1, Justice and honesty f(4) - % 2 were found to be very low in the examined textbook. The root values of friendliness f(22) - 9%, self-control f(19) - 8%, patience f(13) - 5% were found to have been used at the normal level. The least data regarding root values were found to have been identified in this textbook.

Graph 1. Root Values Found in the 5th-Grade Turkish Language Textbook and Their Distribution Based on Affective State

When the root values are classified based on affective states, the category of “traditional values” was found to account for 45% of the data in the 5th-grade Turkish language textbook, and the category of “work-related values” was found to account for 34% of the collected data. The category of “democratic values” was found to account for 6%, and the category of “basic values” was found to account for 15%. In terms of representation levels, democratic values and work-related values were found to remain in the background compared to other value categories. From the root values perspective, it could be stated that the data collected especially for the categories of justice, respect, honesty was inadequate.

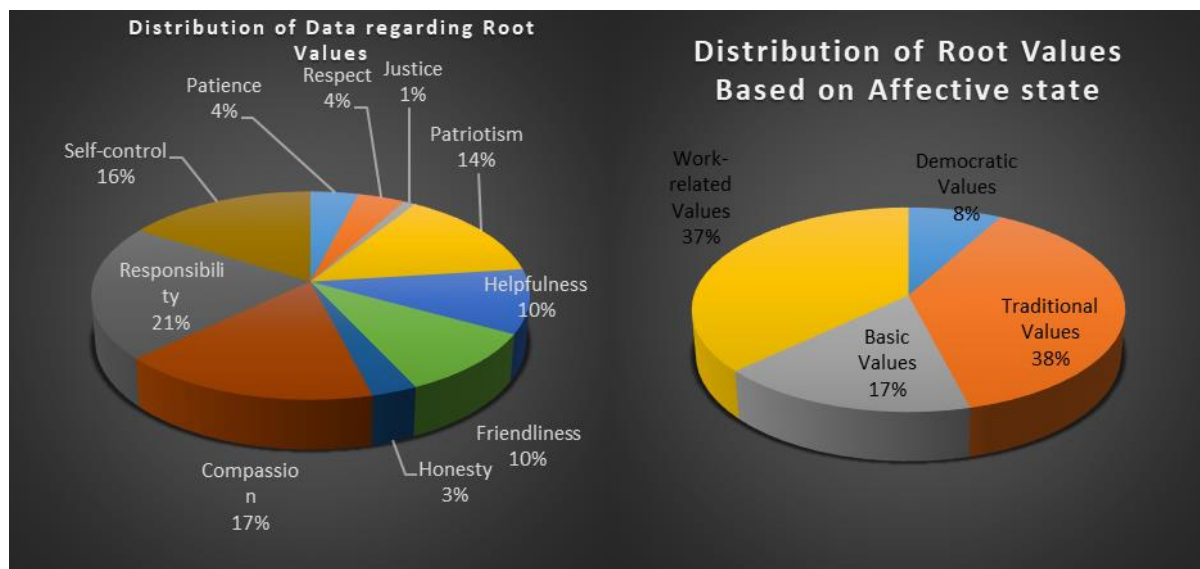
In the data set, some example statements regarding root values taken from the 5th-grade Turkish language textbook are provided. Self-Control-Responsibility: *I promised myself. Let me learn to read and write a letter and then I will write to him (P.207)*. Helpfulness-Friendliness:..... *He recognized the woman who offered him a glass of milk years ago. He did his best to save her life (P.215)*. Patriotism: ... *Well, you want to die for the sake of your homeland, just like us (p.112)*. Compassion: ... *in this atmosphere full of compassion, the trees smiled upon my eyes (P.36)*. Patience: *He was supposed to go on tirelessly. When he became pessimistic, the factory owner's smile came to his mind (P.69)*. Honesty: *thank you for keeping me informed about this... always maintain this state and never change (p.71)*. Respect: ...*we, as people who know the value, should respect our elders who have contributed to us a lot (p.209)*.

The findings regarding the root values found in the 6th-grade Turkish language textbook used at the institutions of the Ministry of National National Education are presented in Table 5.

Table 5. Root Values Found In the 6th-Grade Turkish Language Textbook and Their Classification Based on Affective States

Values	Root values	Frequency f ()			
		f ()	%	f ()	%
Democratic values	Patience	12	4	24	8
	Respect	12	4		
Traditional values	Justice	2	1	122	38
	Patriotism	48	14		
	Helpfulness	32	10		
	Friendliness	32	10		
	Honesty	8	3		
Basic values	Compassion	58	17	58	17
Work-related values	Responsibility	72	21	127	37
	Self-control	55	16		
Total				331	100

The root values found in the texts of the 6th-grade Turkish language textbook were identified and then classified based on their affective state. In this context, the percentage and frequency values of the root values most presented in the examined textbook were as follows: responsibility f(72) - 21%, compassion f(58) - 17%, self-control f(55) - 16%, patriotism f(48) - 14%. The root values of Justice f(2) - 1%, Honesty f(8) - 3%, Patience and respect f(12) - 4% were found to be very low. The root values of friendliness and helpfulness f(32) - 10% were found to be at a normal level.

Graph 2. Root Values Found in The 6th-Grade Turkish Language Textbook and Their Distribution Based on the Affective State.

The 6th-grade Turkish language textbook is also notable for being the one presenting the most data regarding root values among the other textbooks. It is also noteworthy that while the self-control root value had the highest level in this book, no data for the Justice root value was provided. The 6th-grade Turkish language textbook was found to be the source presenting the most root value content in the dataset.

When the root values were classified based on affective state, the category of “traditional values” was found to account for 38% of the data in the 6th-grade Turkish textbook, and the category of “work-related values” accounted for 37%. The category of “democratic values” accounted for 8%, the category of “basic values” accounted for 17%. When representation levels were considered, it was found that democratic values and basic values remained in the background compared to other value categories. From the root values perspective, it could be stated that the data regarding especially the categories of Justice, respect, honesty is insufficient when the relevant grade of the collected data was considered.

Some examples of the statements regarding the root values in the 6th-grade Turkish language textbook are provided. Self-Control-Responsibility: ... *a new war begins. It's about culture and art, and it is rendered reading books. Now, put my books in those crates where we carry ammunition...*(P.39). Helpfulness: ... *he lifted it off the ground, shouldering it slowly towards our trenches* (P.45). Friendliness: *Be friendly with trees, clouds ...* (P.26). Patriotism: ... *I want to see the one who saved the country from the giaour once* (P.50). Compassion: ... *unlovable? This is the book to read. Especially if it is the most beautiful one* (P.26). Patience: *Later, I loved some books, I couldn't read some of them; I was bored. In time, the door opened one by one* (P.12). Self-control: ... *I could help patients who were waiting for a cure to get better. For this purpose, I decided to study medicine* (p.75). Honesty...*with a sense of confidence that fills him with: 'what a smart boy you are. Both smart and honest, "he said" P.251*). Respect: ... *younger ones cannot misbehave to older ones* (P.75). Justice:..*what*

happened to the housekeeper was an example to everyone. Those who learned from the incident saw how bad it could be to reveal secrets (P.131).

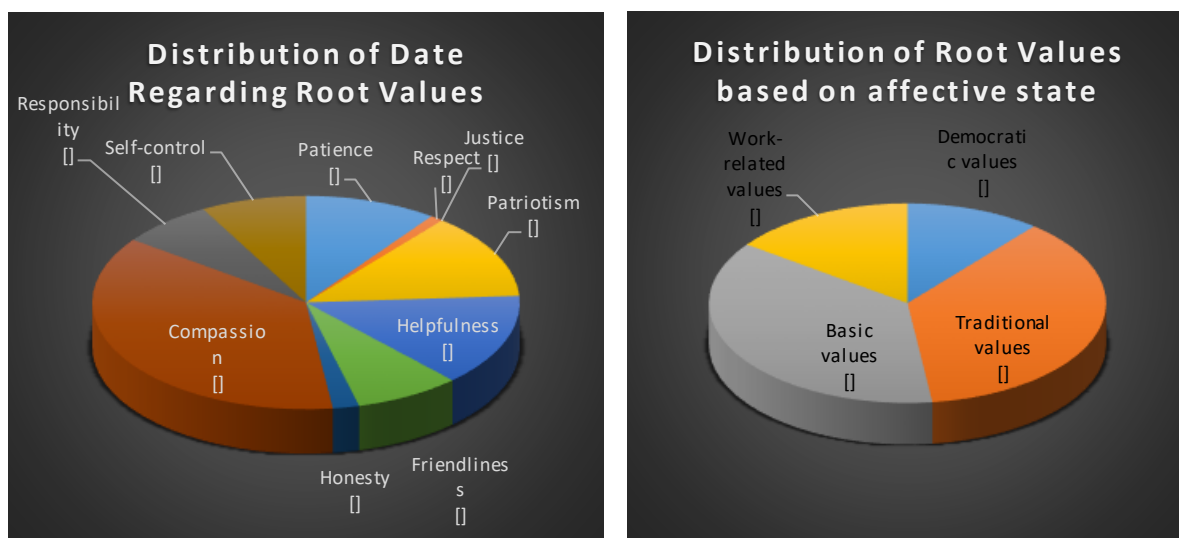
The findings regarding the root values found in the 7th-grade Turkish language textbook used at the schools of the Ministry of National education are presented in Table 6.

Table 6. Root Values Found in the 7th-Grade Turkish Language Textbook and Their Classification Based on Affective State

Values	Root values	Frequency f ()			
		f ()	%	f ()	%
Democratic values	Patience	24	10	26	11
	Respect	2	1		
Traditional values	Justice	1	-	92	37
	Patriotism	31	13		
	Helpfulness	35	14		
	Friendliness	21	8		
	Honesty	4	2		
Basic values	Compassion	92	37	92	37
Work-related values	Responsibility	18	7	37	15
	Self-control	19	8		
Total				247	100

The root values were identified in the texts of the 7th-grade Turkish language textbook and then they were classified based on the affective state. In this context, the percentage and frequency values of the root values that are mostly found in the textbook are as follows: compassion f(92) - 37%, helpfulness f(35) - 14%, patriotism f(31) - 13%. The root values of Justice f(1) - 0%, honesty f(4) - 2%, and respect f(2) 1% were found to be at the low level of frequency and percentage. The other findings regarding root values are as follows; Friendliness F(21) - 8%, Patience f(24) - 10%, self-control f(19) - 18% responsibility f (18) - 7%, and these root values could be claimed to be represented in the textbook at the normal level.

When the root values were classified based on affective state, it was found that the category of “traditional values” was found to account for 37% of the data in the Turkish language textbook, and the “basic values” category accounted for 37%. The Democratic values category was found to account for 11%, and the work-related values category was found to account for 15% in the 7th-grade Turkish language textbook. In terms of representation levels, “Democratic values”, “Work-related values” were found to remain in the background compared to other value categories.

Graph 3. Root Values Found in the 7th-Grade Turkish Language Textbook and Distribution of These Root Values Based on Affective State

From the root values perspective, the data found especially in the categories “Justice”, “respect”, “Honesty” were found to be at a very low level and the distribution of the root values shows a clear and obvious imbalance. Besides, given the importance of these root values in terms of basic character development, it could be considered as a major deficiency for relevant course material.

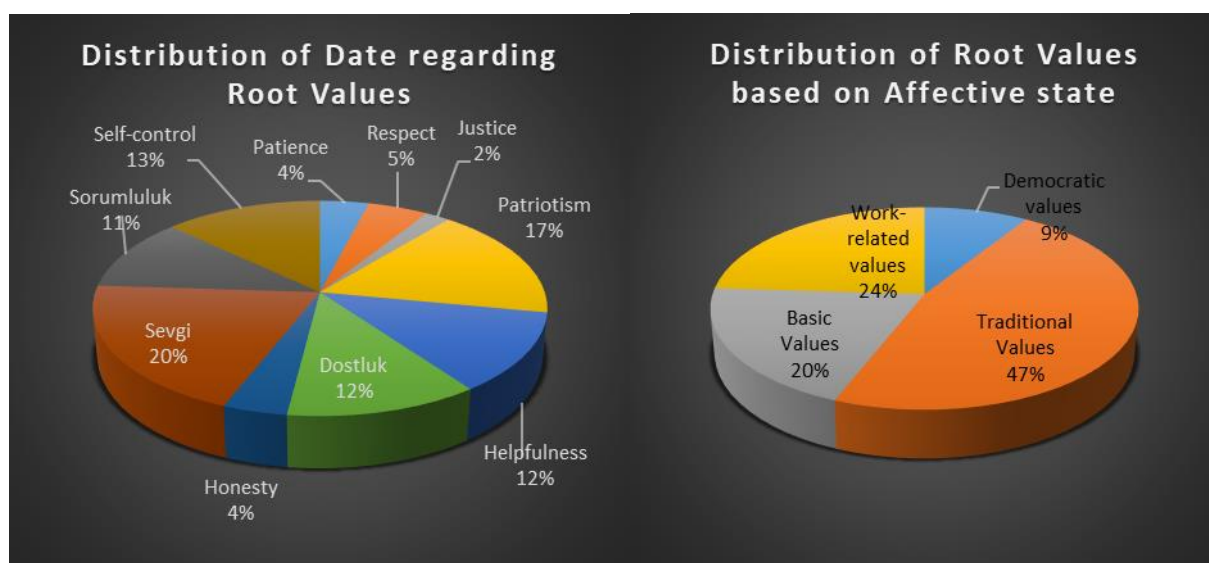
In the data set, examples of the statements including the most often found root values in the 7th-grade Turkish language textbook are provided. Self-Control-Responsibility-Patriotism-Helpfulness: *Ayşes, Fatmas, Hatices all work together sharing job, some wash sheets, some cooked food* (P.44). Friendliness: *Ahmet Kutsi advanced his friendship with Tecer and developed his poetic skills..*(P.234). Patience: *..Don't you miss our village? The sufferer sighed. What if I miss it, what if I don't?* (P.23). Self-control: *...we must first begin with ourselves to transform this emotion into behaviours* (P.89). Honest... *“thirty-six pounds is a lot of money! Then they ask me where I got it.”* He turned to those around him: *“This is how it should be ”* (P.54).

Findings regarding the root values found in the 8th-grade Turkish language textbook used at the schools of the Ministry of National Education are presented in Table 7.

Table 7. Root Values Found in the 8th-Grade Turkish Language Textbook and Their Distribution Based on the Affective State.

Values	Root values	Frequency f ()			
		f ()	%	f ()	%
Democratic values	Patience	13	4	30	9
	Respect	17	5		
Traditional values	Justice	7	2	151	47
	Patriotism	54	17		
	Helpfulness	39	12		
	Friendliness	38	12		
	Honesty	13	4		
Basic values	Compassion	62	20	62	20
Work-related values	Responsibility	33	11	75	24
	Self-control	42	13		
Total				318	100

The root values in the 8th-grade Turkish language textbook were identified and then classified based on the affective state. In this context, the percentage and frequency values of the root values most found in the textbook are as follows: compassion f(62) - 20%, patriotism F(54) - 17%, self-control f(42) - 13%, helpfulness f(39) - 12%, Friendliness f(38) - 12%, responsibility f(33) - 11%. The root value of Justice f(7) - 2% were found to have a low frequency. The frequency value for Honesty and Patience f(13) was found to be 4%, and that of respect f(17) was found to be 5%, and these root values were found to be represented in the textbook at the normal level. The 8th-grade Turkish language textbook was found to have a relatively more balanced distribution in terms of frequency and rates of the root values among the other secondary school Turkish language textbooks.

Graph 4. Root Values Found in The 8t Grade Turkish Language Textbook and Their Distribution Based on the Affective State.

When the root values were classified based on affective state, the category of “traditional values” in the 7th grade of Turkish language textbook was found to account for 37% of the data, and the “basic values” category accounted for 37%. The Democratic values category was found to account for 11%, and the work-related values category was found to account for 15%. In terms of representation levels, “democratic values” and “work-related values” were found to remain in the background compared to other value categories. From the root values perspective, the data found especially in the categories “Justice”, “respect”, “honesty” was found to be very low, and the distribution of root values was found to have a clear and obvious imbalance. Besides, given the importance of these root values in terms of basic character development, it could be considered as a major deficiency in the relevant course material.

Some examples of the statements regarding root values found in the 8th-grade Turkish language textbook are provided. Self-Control-Responsibility-Patience: *...when existing research methods were insufficient to provide progress, he developed new and original methods. He did not give up when he faced difficulties* (P.91). Helpfulness: *... the other wolves and the stallions could not resist much when they faced their effort* (P.219).

Friendliness:..all travellers were so caught up in this that ...meanwhile, they mingled with each other like forty-year friends (P.145). Patriotism:...when I gave up hoping the day before, I run away to our flag with my son (P.47). Compassion-honesty: ...Kinalı Ali, thanks to his caring and honest attitude towards his friends, soon won their compassion (P.28). Patience:... (P.12). Self-control: Life strikes such a balance between optimism and pessimism that, like compound doors, when one rises, the other goes down; when the other increases, the other rises. Here are the differences between real optimists and pessimists (P.13). Honest... (P.251). Respect: ... dying and lying dead on the borders of the homeland; we respectfully commemorate the martyrs (P.186). Justice: Sultan is very surprised by this. And he resents the fact that the person he trusts so much is going undercover. But he decided not to get angry and investigate the subject in detail (P.40).

The finding regarding the root values found in the 5th, 6th, 7th and 8th-grade Turkish language textbooks at the schools of the Ministry of National Education are presented in Table 8.

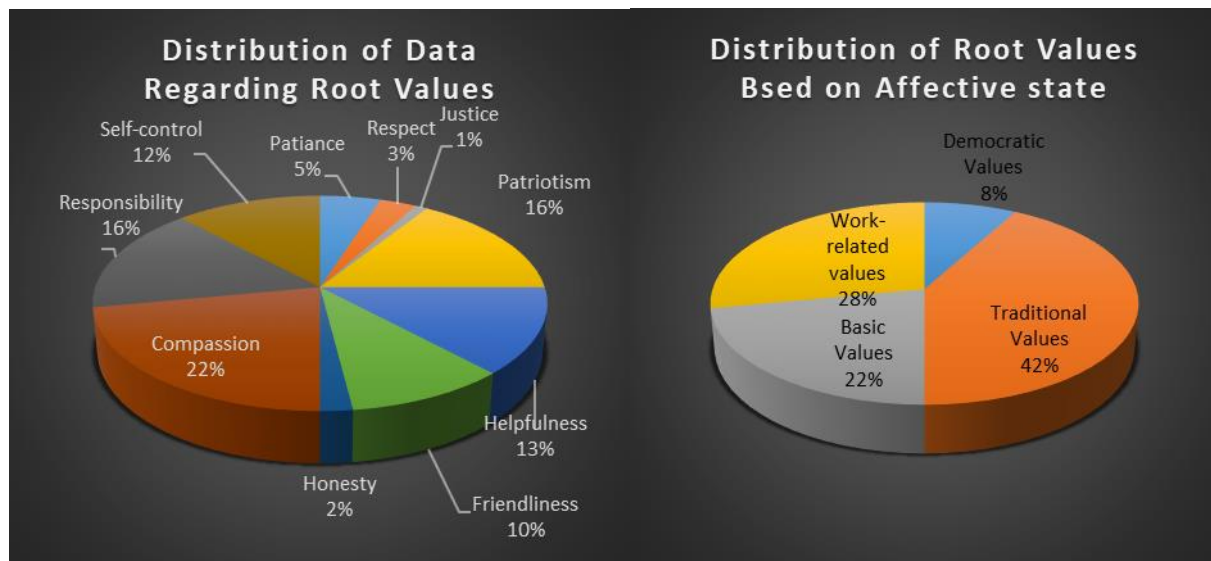
Table 8. Root Values Found in the Turkish Language Courses of Secondary Schools And Their Classification Based on The Affective State.

Values	Root values	Frequency f ()			
		f ()	%	f ()	%
Democratic values	Patience	62	5	96	8
	Respect	34	3		
Traditional values	Justice	17	1	480	42
	Patriotism	178	16		
	Helpfulness	143	13		
	Friendliness	113	10		
	Honesty	29	2		
Basic values	Compassion	250	22	250	22
Work-related values	Responsibility	187	16	322	28
	Self-control	135	12		
Total				1148	100

The root values in the 5th, 6th, 7th and the grade Turkish language textbook were identified and then they were classified based on the affective state. In this context, the percentage and frequency values of the root values found in the Turkish language textbook are as follows: compassion f(250) - 22%, responsibility f(187) - 16%, patriotism f(178) - 16%, helpfulness f(143) - 13%, self-control F(135) - 12%, Friendliness f(113) - 10%. The root values for Justice f(17) % 1, Honest f(29) % 2, respect f(34) % 3, Patience f (62) % 5 were found to be at a very low level. When the data set was examined, it was seen that the value transfer graph is directly proportional to the students' grade.

Root values were classified based on the affective state; in this context, the category of "traditional values" was found to account for 42% of the data in Secondary School Turkish language textbook, work-related values were found to account for 28%, and Basic values category was found to account for 22%. Justice, which is in the subcategories of these three categories, could be claimed to be balanced in the examined textbook, except for the root values of honest category. The category of Democratic values was found to account for 8% of the data

in the examined Turkish language textbook. In terms of representation levels, it was found that the category of democratic values significantly remained in the background compared to other value categories.

Graph 5. Distribution of Root Values Found in the Secondary School Turkish Language Textbook and Their Classification Based on Affective State

From the root values perspective, the data collected especially from the categories “Justice”, “respect”, “Honesty”, “Patience” were found to be very low, and the distribution of root values shows a clear and obvious imbalance. Besides, given the importance of these root values in terms of basic character development, it could be considered as a major deficiency for the relevant course materials.

CONCLUSION, DISCUSSION and RECOMMENDATIONS

The world of education, which has changed and transformed extremely rapidly in the 21st century, has been involved in this process with all its components. In this context, the typology of human resources needed has changed and brought about significant transformations in the field of education. Besides, with the age of Information, the market economy and the open market have maximized the need for competitive individuals. The Turkish national education system which had been based on a behavioural approach till the 2000s was restructured based on the constructivist approach in 2005-2006 academic year to raise and shape human resources in line with the demand of modern time and thus curriculum has become the major driving force of the curriculum. In this way, the approach adopted to increase students' mental and academic success in the education system aimed to transform the practice and outcomes as a whole.

Educational institutions and administrators have sought ways to guide society for academic success, and they also care about the values that help society to ensure its continuity. Academic success is highlighted in the curriculum, which is the main driving force of education. The world of meaning and value of society in which individuals live is explicitly stated in the officially prepared curriculum, as well as implicit observation. The most important instrument of the implicit curriculum is textbooks. Through textbooks, the meaning and values of

organized mechanisms, which we refer to as “state” and “society”, are transferred to future generations. As a result of this process, society and political system are reproduced and thus continuity is ensured. In this study, the root values found in the 5th, 6th, 7th and 8th grades Turkish language textbooks in Turkey, as stated in the Turkish language curriculum (MEB, 2019), the root values that the Ministry of National Education prioritizes and the outcomes targeted through implicit root values were examined.

When the first textbook, which was the 5th-grade textbook, was examined in terms of root values and affective state, the most often encountered root value in the examined textbook was found to be responsibility f(64) - 26%, patriotism f(45) - 18%, compassion f(38) - 15%, helpfulness f(37) - 15%. The root values of “Respect” f(3) - %1, and “Justice” and “honesty” f(4) - % 2 were found to be very low. The root values of Friendship f(22) - 9%, self-control f(19) - 8%, Patience f (13) - 5% were found to be at the normal level. In this context, it was found that the root values were not evenly distributed in the examined textbooks. Whereas the root values of respect, justice and honesty, which are considered very important for character and personal development, are the least encountered ones, the most often encountered root value in the data set was found to be “responsibility”. The traditional values, such as Patriotism, compassion and helpfulness, were found to be among the root values that are mostly found in the examined textbooks.

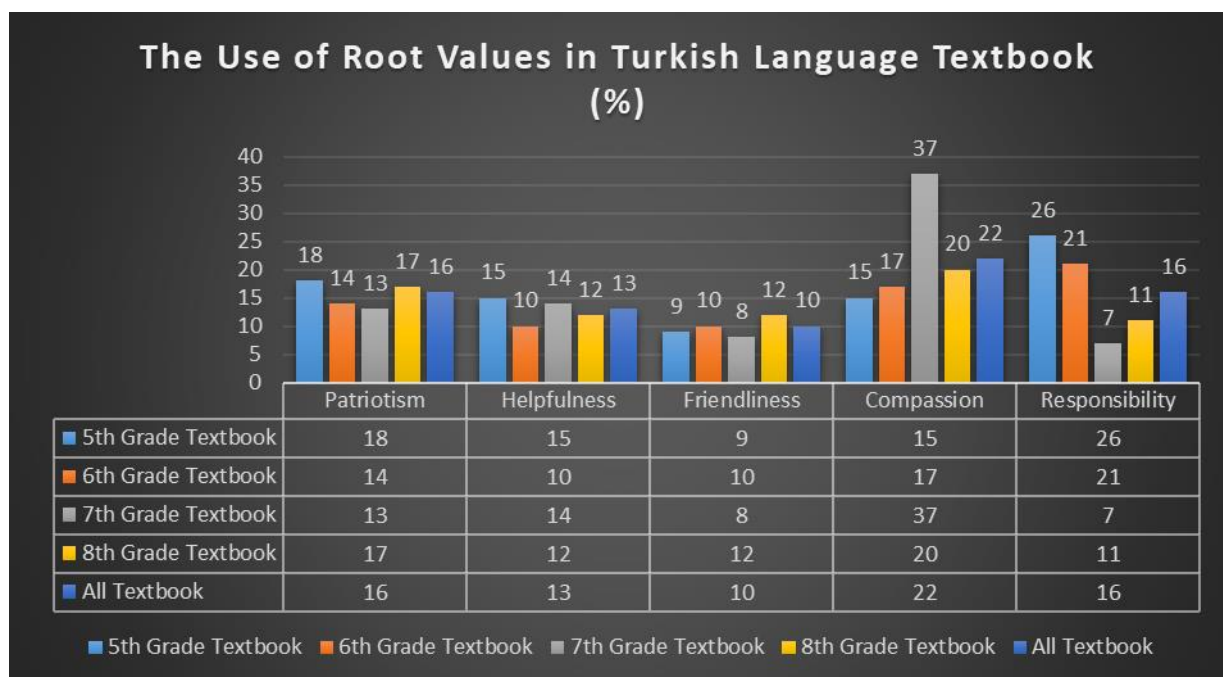
When the root values found in the 5th-grade Turkish language textbook were classified based on affective state, the category of traditional values was found to account for 45% of the data, and work-related values were found to account for 34%. The category of “democratic values” was found to account for 6% and the category of Basic values at 15%. In terms of representation levels, democratic values and work-related values were found to remain in the background compared to the other value categories. Considering the need to make students adopt democratic attitudes and behaviours, this comes to the fore as an important deficiency in the textbook.

When the root values found in the 6th grade Turkish language textbook were examined based on affective state, the following results were obtained; responsibility f(72) - 21%, compassion f(58) - 17%, self-control f(55) - 16%, patriotism f(48) - 14%. Although traditional root values such as compassion and patriotism were highlighted, it was found that the root values of responsibility and self-control were also given weight in terms of personality and character development in the examined course material. Friendliness and helpfulness f(32) - 10% root values were found to have a normal distribution in the examined course material. In the course material, the root values were found not to have a balanced distribution; the root values of Justice f(2) - 1%, Honesty f(8) - 3%, Patience and respect f(12) - 4% were found to be very low. This is a significant deficiency in the education of important values. The root value of “patriotism” value was found to have come to the fore together with the root value of "compassion" in the 6th-grade textbook as in the 5th-grade textbook.

When the root values found in the 7th-grade Turkish language textbook were examined based on affective state, the following results were obtained; compassion f(92) - 37%, kindness f(35) - 14%, patriotism f(31) -

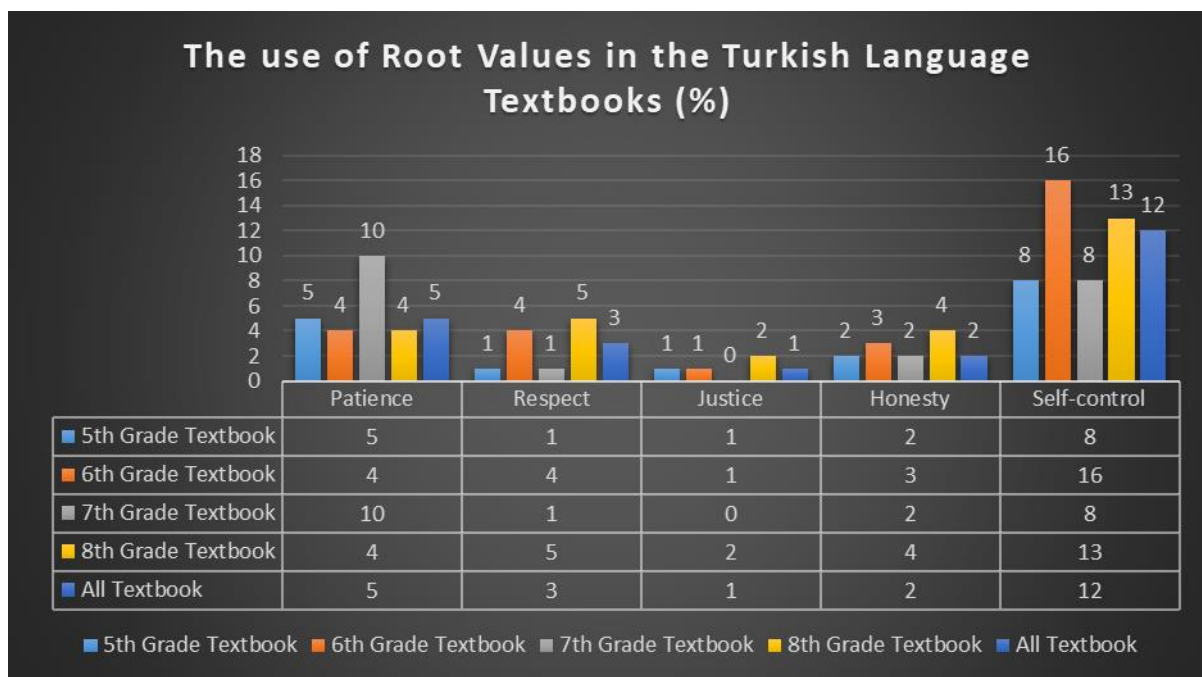
13%. The root values of Justice f(1) - 0%, honesty f(4) - 2%, respect f(2) % 1 were found to be very low. The findings for the other categories are; friendship f(21) - 8%, patience f(24) - 10%, self-control f(19) - 18% responsibility f (18) - 7%, and these root values could be claimed to be represented in the textbook at the normal level. Although traditional root values such as Compassion, patriotism, and helpfulness came to the fore, the course material rarely presented the root values of Justice, Honesty, respect in terms of personality and character development. In terms of the characteristics of students and the development of their interpersonal relationships, the Justice root value is not presented at all, and honesty and respect root value was found to be given at a very low level, and this is a very important deficiency. Patriotism root value was found to come to the fore together with the root value of “compassion” as in the 5th and 6th-grade textbooks.

When the root values found in the 8th grade Turkish language textbook were examined based on the affective state, the following results were obtained; compassion f(62) - 20%, patriotism f(54) - 17%, self-control f(42) - 13%, helpfulness f(39) - 12%, Friendliness f(38) - 12%, responsibility f(33) - 11%. The root value of “Justice” f(7) - 2% was found to be very low. Honesty and Patience and respect f(17) - 5%, had the frequency value f(13) - 4% and these root values could be claimed to be represented in the textbook at the normal level. Among the other secondary school Turkish language textbooks, it is seen that the 8th-grade Turkish language textbook had a relatively more balanced distribution in the frequency and ratios of root values. Patriotism root value was found to have come to the fore in the 5th, 6th and 7th-grade textbook together with the root value of compassion as in the 8th-grade textbook.

Graph 6. Distribution of Root Values in the Secondary School Turkish Language Textbooks

The roots values in the 5th, 6th, 7th ve 8th. Grade Turkish language textbooks were identified and then they were classified based on the affective state. The frequency and percentages of the most found root values in the examined textbooks are as follows; Compassion f(250) - % 22, responsibility f(187) - % 16, patriotism f(178) - % 16, helpfulness f(143) - % 13, self-control f(135) - % 12 and Friendliness f(113) - % 10. The most often found root values in the books were found to be Compassion, responsibility, patriotism, Friendliness ve self-control. The Ministry of Education also has a marked sensitivity to the root value of patriotism. In the examined course materials, the root value of patriotism is addressed as; serving the homeland, the beauty and cultural values of the country, as well as historical personalities and the integrity of the country, while it had a common context with “compassion” value.

Graph 7. Distribution of Root Values in secondary School Turkish Language textbooks

The root values such as “Justice” f(17) % 1, “Honesty” f(29) % 2, “respect” f(34) % 3, “Patience” f(62) % 5 were found to be very low. In the textbooks, the root values of Justice, Honesty, Respect, Patience, which are of great importance in terms of personality and character development, are used at a very low level. A very low level of inclusion of these root values in the examined materials is an important deficiency in terms of the characteristics of students and the development of their interpersonal relationships. When the data set was evaluated in terms of root value use, the 6th-grade textbook was found to have had the highest content in a Turkish language textbook. However, the 8th-grade textbook was expected to have the highest root value content hierarchically. The failure found in the distribution of the dataset by Root values is also seen in the distribution based on grade.

During the research process, the distribution of root values in Turkish language textbooks was found to be largely unbalanced. In terms of affective state, traditional values and basic values came to the fore, while

democratic values remained far behind. Şentürk and Aktaş (2015) researched to comparatively examine the 6th, 7th and 8th-grade Turkish language textbooks, and found that the texts in Turkish language textbooks were distributed at a balanced level in the use of root values. Similar research was conducted in the relevant literature (Karagöz, 2009; Parlakyıldız, 2009; Somuncu, 2008; Şen, 2008), and their findings were found to be similar to those of this research.

This research has found that the root values coming to the fore were the values of Compassion, helpfulness, Friendliness, patriotism, and these findings are in line with the findings of the research conducted on the textbooks prepared in line with the principles of traditional Turkish language curriculum (Aktan & Kılıç, 2015; Aktan & Padem, 2013 Aral, 2008; Doğan & Gülüşen, 2011; Karagöz, 2009; Kırmızı, 2014; Kumbasar, 2011; Şahin, 2010; Şen, 2007, Deniz ve Karagöl, 2018; Türkben, 2019). It seems that the root values that are least found in the textbooks are the root values of Honesty, Patience, Respect and Justice. Similar results have been obtained in other studies conducted in the relevant field (Aktan & Padem, 2011; Aral, 2008; Çengelci, Hancı ve Karaduman, 2013; Şahin, 2010; Deniz ve Karagöl, 2018; Mutlu ve Dinç, 2019; Türkben, 2019)

When the root values in Turkish language textbooks were examined, it is generally seen that the traditional values such as patriotism, compassion are dominant in the dataset, and democratic values, work-related values and basic values were found to be given least place in the examined textbooks. With the Liberal policies and market economics adopted in the 21st century, the human resources model has also changed the human resources needed and education policies in the International sense have also been updated. The use of the root values of self-control, Justice, honesty, respect, patience, which are very important both from society's and state's perspective, were found to be very low.

Education and education institutions have the missions of transferring the ideas, thoughts and values of the organisations named as "state" to the communities that they govern, shaping the community according to these facts, ensuring the continuity of the dominant political regime and reproducing. As Cetin (2001) and Olgun (2017) claimed, education transforms the holistic world, which the state has created with ideology, into an institutional space or a 'public space' to continue its existence. Althusser (2001: 40-62) states that schools have a growing influence on modern societies as a dominant ideological state apparatus (IDA). The state makes the community accept its existence through education, which is one of the most important ideological tools and educates the community it governs in line with the principles of its ideology (Çetin, 2001) and also spreads its ideological codes, forms, symbols and language consciously. The most important tool of this process is schools, textbooks, explicit and implicit curriculum content.

The biggest problem in the historical development of Turkish modernization is theory and practice (Mardin, 2015:145). In the failure to achieve the targetted goals in the field of education through transformations, the internal dynamics, the philosophical infrastructure of the theories adopted could be given as driving factors, and it is noteworthy that these factors could be claimed to be still true in today's world. The constructivist

approach has been adopted within the framework of the requirements and needs of the 21st century, and education and educational processes were structured according to this approach. However, no solution could be created to prevent the dominance of the official ideology from having more weight than pedagogical and academic processes in the employed curriculum.

Turkish curriculum prepared in 2006 gives importance to more than 20 values such as family unity, tolerance, fairness, aesthetic, independence, hospitality, peace, being healthy, freedom, respect, scientificness, compassion, industriousness, responsible, solidarity, cleanliness, sensitivity, patriotism, honesty, helpfulness. Turkish curriculum developed in 2006 adopted a detailed values education content, and it highlighted local values. The root values adopted in the Turkish curriculum updated in 2019 provided a very flexible space for the staff who prepared textbooks in a theoretical sense.

There are 10 root values, which are Patience, respect, Justice, patriotism, helpfulness, Friendliness, Honesty, compassion, responsibility and self-control, in the Turkish curriculum updated in 2019. When the 2019 Turkish language curriculum was examined, it is noted that root values are largely universal values. However, while traditional values come to fore in textbook content, universal values seem to remain in the background. This indicates that both the textbook writers and the Ministry of National Education have been slow to act innovatively. In the Turkish textbooks prepared by the Ministry of Education, it is generally observed that traditional values such as patriotism, compassion are the dominant values in the data set, but the category of democratic values, work-related values and basic values are given relatively less place in the textbooks. The fact that these root values are very dominant in the dataset indicates that the official concerns of the Ministry of Education are far ahead of the pedagogical and academic concerns.

With liberal policies and market economics employed in the 21st century, the human resources model has changed the human resources needed, the education policies have been updated internationally. However, it seems that the content regarding the individual's character development and mental skills remains in the background. After 2005, the constructivist approach adopted in learning and teaching approaches and teaching programs seems to have remained in theory, and the content of materials in the pedagogical and academic sense could not be updated adequately. In this context, the fact that the root values directly related to learning processes such as Patience, self-control remain in the background in the materials is one of the important indicators.

When the root values were examined in the secondary school Turkish language textbooks, the data obtained from the 5th and 7th grades were found to have decreased in the 6th and 8th-grade textbooks.

The level of finding root values in the 6th and 8th grades textbooks stands out. It is stated that the gains in Turkish curriculum are organized based on spiral programming based on grades and that integrity is prioritized (MEB, 2019:3). As a result of the research, the need for regulation of the distribution of root values and its integrity comes to the fore.

Turkish curriculum (MEB, 2019: 4) states that our education system aims to educate individuals with knowledge, skills and behaviours integrated into competencies. Competencies, which are the range of skills that students will need in their personal, social, academic and business lives at both national and international levels, are specified within the Framework of Turkish Qualification (TYÇ). Qualifications framework of Turkey includes communication in the mother tongue, communication in foreign languages, mathematical competence, digital competence, learning to learn, social and civic competences, initiative-taking and entrepreneurship, cultural awareness and expression. When the data set and findings are considered, it is seen that the root values of patriotism, compassion, helpfulness, Friendliness are covered under the title of “social and citizenship-related competencies” while the other 7 competencies are not covered equally.

In line with general evaluations, the world of education, which has been changing and transforming very rapidly, is closely related to society, politics, culture with its all components. Education systems aim to transform the practices and outcomes adopted to improve students' mental and academic achievements. Among these goals are the social, cultural and political outcomes. Shaping educational programs and course materials within the framework of these means to deliver such goals to the masses of people in the society. Community's values, culture and general political attitude are shaped through education and school curriculums (Çetin, 2001; Olgun, 2017; Althusser, 2001). With this study conducted on Turkish language textbooks and root values used in these coursebooks, it can be claimed that institutions that determine and implement educational policies prioritize traditional root values, while the continuity of the system from a sociopolitical and sociocultural point of view is preceded pedagogical goals. The root values of helpfulness, patriotism and compassion, which could be claimed to be traditional root values, are very important in terms of the students ' belonging to society and the memory of the society. Education and shaping of the society in which students live in line with the conception of civilization, the world of meaning and value codes are among the top priority missions of the state. However, this mission should not be more important than raising students who can adapt to industry 4.0 technologies, who follow actual structure, who have a competitive advantage in the rapidly changing and transforming world in the 21st century. The root values such as patience, respect, self-control, honesty, should be distributed in the textbooks in a balanced way, and multifaceted contents regarding patience and self-control values as they are in interaction with “learning to learn”.

Çalışmanın bulgularına uygun önerilerde bulunulmalıdır. Ayrıca literatüre katkı sağlayacak, gelecekte yapılabilecek çalışmalara ve alandaki uygulamalara yönelik önerileri de içermelidir.

ETHICAL TEXT

This article followed the journal's guidelines, publication principles, rules for research and publication ethics and journalism ethics. Liability for any violations that may arise concerning this article belongs to the author(s).

Author(s) Contribution Rate: The first author's contribution rate to this research is 100%.

REFERENCES

- Aktan, O., & Kılıç, A. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerleri 100 Temel Eserde Bulunan Değerlerin Destekleme Durumu. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(30), 7-61
- Aktan, O., & Padem, S. (2013). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında kullanılan okuma metinlerinde yer alan değerler. *E-AJI (Asian Journal of Instruction)*, 1(2), 44-55
- Akhundova, J. (2012). Eğitim ve Toplum Olgularının Etkileşimi: Sosyoekonomik ve Sosyopolitik Analiz. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(6), 15.
- Althusser, L. (2001). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* (Y. Alp & M. Özişik, Çev.). İletişim. Yayınları
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, & E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Bloor, M., & Wood, F. (2006). *Keywords in qualitative methods: A vocabulary of research concepts*. Sage.
- Bolay, S. H. (1997). *Felsefi Doktrinler ve Terimler Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Basım Yayın.
- Cevizci, A. (1999). *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayınları
- Çengelci, T., Hancı, B., Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33-56.
- Çetin, H. (2001). Devlet, ideoloji ve eğitim. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 201-211
- Deniz, K., & Karagöl, E. (2018). Değerler eğitimi açısından ortaokul Türkçe ders kitapları. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2).
- Dilmaç, B., Deniz, M. & M.E. Deniz, (2009). Üniversite öğrencilerinin öz anlayışları ile değer tercihlerinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18): 9-24.
- Doğan B. & Gülüşen A. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki (6–8) metinlerin değerler bakımından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 75-102
- Dönmezer, S. (1982). *Sosyoloji*, Ankara: Savaş Yayınları.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. Mc Graw Hill.
- Karagöz, B. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre ilköğretim 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki değerlerin incelenmesi (Muğla ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Mardin, Ş. (2015). *Türk modernleşmesi* (Vol. 4). İletişim yayınları. 24.Baskı
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *Türkçe Öğretim Programı*, Ankara: Talim Terbiye Kurulu, 2006.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). *Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı*: MEB
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine. 29.12.2020 tarihinde erişildi. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasiprogram.
- Mutlu, H. H., & Dinç, S. (2019). 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan temalardaki metinlerin kök değerlerle ilişkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1048-1062.
- Parlakıyıldız, H. (2009). İlkokul ikinci devrede Türkçe ders kitaplarındaki moral değerlere kısa bir bakış (1948-1968 yılları arası). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 245-262.

- Olgun, H. B. (2017). Jürgen Habermas, Hannah Arendt ve Richard Sennett'in Kamusal Alan Yaklaşımları. *Sosyolojik Düşün*, 2(1), 45-54.
- Sallabaş, M. E., & Murat, D. A. Ğ. (2020). Türkçe Öğretim programlarına değerler eğitimi yönünden karşılaştırmalı bir bakış. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 538-551.
- Sociopolitical (2014). Merriam Webster's online dictionary, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/sociopolitical> date of access: 08.03.2021
- Somuncu, S. (2008). *İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki edebî metinlerin temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi*. [Unpublished master thesis]. Afyon Kocatepe Üniversitesi
- Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Sage.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletği değerler açısından incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), 763-779
- Şimşek, R. (2019). *Subliminal Bir Güç Göstergesi: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ders Kitapları*. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. [Unpublished doctoral dissertation]
- Şentürk, I., & Aktaş, E. (2015). Türkiye'de ve Romanya'da okutulan ana dili Türkçe ders kitaplarının değer iletimi açısından karşılaştırılması. *Journal of Values Education*, 13(29), 215-243
- Tavşancıl, E., & Aslan, A. E. (2001). Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık
- TDK, (2019). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu,
- Türkben, T. (2019). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletği değerler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 508-526.
- Uluğ, F. (1999). *Eğitimde Grup Süreçleri*. 1. Baskı. Ankara: TODAİE Yayın No: 295
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2012). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ulusoy, K. (2019). *Karakter, Değerler ve Ahlak Eğitimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Zimmerman, M. A., Zahniser, J. H. (1991). Refinements of sphere-specific measures of perceived control: development of a sociopolitical control scale. *Journal of Community Psychology*: 189-204.

TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA YER ALAN KÖK DEĞERLERİN DAĞILIMININ SOSYOPOLİTİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öz

20 ve 21. Yüzyılda değişen ve dönüşen dünya eğitim, kültür, toplum ve devlet kavramlarını doğrudan etkilemiştir. Bilişim çağı olarak nitelediğimiz 21. yüzyıl bu etki ve etkileşim neticesinde eğitim süreçlerini yapılandırırken yaklaşım, yöntem ve insan niteliğinde de önemli değişimlere kurumları mecbur bırakmıştır. Toplumların ve kamu kurumlarının bu tip değişkenlere hazır olması gerektiği gibi mensup olunan toplum, medeniyet ve millet gibi yapıların değerleri de eğitim sürecinde gözetilmektedir. Bu değerler aracılığı ile ilgili yapılar devamlılığını sağlayıp kendi kendilerini yeniden üretirken sosyopolitik duruma göre süreç güncellenmektedir. Böylece eğitim hedefleri ve değerler tek çizgi halinde ama derin yapılar bünyesinde hedef kitleye aktarılmaktadır. Türk eğitim sisteminde 2000’li yıllardan sonra benimsenen davranışçı yaklaşım terkedilmiş; Yapılandırmacı yaklaşım benimsenerek öğretim programları ve ders materyalleri bu yaklaşıma göre şekillendirilmiştir. Değerler eğitimi süreçte amaç, kazanım ve müstakil başlıklar halinde ele alınmış ve MEB için ifade ettiği önem gözler önüne serilmiştir. Bu çalışmada da MEB tarafından Türkçe ders kitapları aracılığıyla formal ya da informal olarak aktarılan değerler incelenmiştir. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığının (MEB) 2019 yılında yayınladığı Türkçe öğretim programında yer alan kök değerlerin Türkçe ders kitaplarında (5, 6, 7 ve 8. sınıf) yer alma durumu incelenmiş; her bir kök değerin 5. sınıf ile 8. sınıf düzeyleri arasında geçen zamanda Türkçe ders kitaplarındaki gelişim süreçlerinin saptanmıştır. Ancak Türkçe öğretim programı bünyesinde yer alan kök değerlerden geleneksel olanlar gözetildiği; Türkiye Yeterlilikler çerçevesinde ele alınan becerileri gözetilen kök değerler arka planda kaldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında vatanseverlik, sevgi, dostluk, yardımseverlik gibi geleneksel kök değerler öne çıkarken pedagojik açıdan da oldukça önem arz eden sabır, saygı, sorumluluk, adalet kök değerlerinin arka planda kaldığı; kök değerlerin ders kitaplarında dengeli olarak yayılmadığı tespit edilmiştir. Genel değerlendirmeler çerçevesinde eğitim sistemimizde öğretim programları ve kuramsal içerikler güncellense de bu durumun zemine istenilen düzeyde yansıtılmadığı; sosyokültürel anlamda geleneksel reflekslerin sürdürüldüğü saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Ders kitabı, kök değerler, değerler, sosyopolitik, Türkçe

GİRİŞ

Eğitim, birey, toplum ve devletin mensup olduğu anlam değer dünyasının sistematik şekilde kurumlara yansımaya şeklidir. Eğitim ve sistem birlikteliği birey üzerinden topluma bilgi, beceri, fikir aktarır. Bu sürecin başat ögesi konumunda yer alan okullar akademik gayeler dışında devletin, toplumun otantik değerlerini yeniden üretip nesiller boyu devamlılığını sağlamakla da yükümlüdür.

Kadim medeniyetler, anlam değer dünyalarını şekillendirirken eğitim sürecini de bu çerçevede yapılandırmış; asırlık devlet ve eğitim nazariyelerini oluşturmuştur. Topulukların düşünsel, siyasal, ekonomik aksiyon ve tercihlerini tarihsel süreç içinde şekillendiren değerler, düşünce dünyasından doğrudan etkilenmektedir. Değerler insanların ve toplumların geleneklerini, örfünü, yazılı ve sözlü kültürünün tamamını kapsamaktadır. Birey ve toplum hayatında bu kadar önemli olan değer, bir kavram olarak ele alındığında bu alanda çok farklı tanımların olduğu görülmektedir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012). Türk Dil Kurumuna (TDK) göre (2019) değer; “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü ve bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” , bireyin kendi yaşamında neyin doğru, neyin yanlış olduğu konusundaki geliştirdiği inançları, arzu edilen ve edilmeyen yargıları (Dilmaç, Deniz ve Deniz, 2009, s. 10), arzu edilen, arzu edilebilen şey, olaylarla ilgili insan tavrı, olgular ve nesnelere hakkında ihtiyaç ve ideallere göre verilen yargı olarak ifade edilmektedir. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere toplum ve devletin asırlar boyunca oluşturdukları değerleri, ilkeleri, yazılı olmayan kurallar silsilesini yeni nesillere aktarmak önemli bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacın en önemli kısmını ise eğitim kurumları karşılamaktadır. Eğitim kurumları vasıtasıyla hedef değerler manzumesinin yeni nesillere aktarılması; bu neslin toplumu ya da devleti ilgilendiren önemli konularda ortak bir tavır içinde hareket etmesini sağlayacaktır. Ayrıca toplum ve kamu düzeninin ortak bir hedef etrafında birleşmesi hedeflerin gerçekleştirilmesinde ivme kazandıracaktır.

Toplumsal hafızanın canlı verileri olarak niteleyebileceğimiz “değer” kavramı yeni nesillere aktarılırken eğitim kurumları bünyesinde örtük ve açık programlardan faydalanılır. Okullarda verilen değerler eğitiminin önemli amaçları bulunmaktadır. Ulusoy’a (2019) göre bu amaçlar; değerler eğitime yönelik ihtiyaç analizinin yapılması, gerekli olan ve günün ihtiyaçlarına uygun değerlerin belirlenmesi, değerlerle ilgili farklı kaynaklara ulaşma, erdemli bireyler yetiştirme, değerlerin kazandırılmasına yönelik materyal ve öğrenme ortamlarının hazırlanması, mesleğinin gereğini yerine getiren adaletli, merhametli bireyler yetiştirmek gibi konuları kapsamaktadır. Genel olarak bir değer ve o değer aktarımına odaklanılırken örtük yaklaşım ile mesajın transferi de sık kullanılmaktadır. Türk eğitim sisteminde değerlerin ve değer aktarımının ana akım derslerden biri Türkçe olup Türkçe öğretim programında değerlere ayrı bir başlık açılmıştır. Türkçe dersi eğitim sistemimizin ve Milli Eğitim Bakanlığı politikalarının topluma anlatılması; kısa, orta ve uzun vadeli planlar çerçevesinde toplumun yapılandırılması açısından da oldukça önemli bir yere sahiptir. Türkçe ve edebiyat gibi anadili eğitimi ile yakından ilgili dersler hedef kitlenin içinde bulunduğu toplumun değerlerini benimsemesi; vatan ve devlet gibi kavramlara yönelik olumlu duygular geliştirmesi; estetik ve sanat ile ilgili bilinç kazanması için önemli kaynaklardır. Bu sürecin gerçekleştirilmesi ders içeriği ve ders materyali ile mümkündür. Takdir

edileceği üzere materyaller bünyesinde kullanılan metin içerikleri ve diğer etkinlikler değerler açısından örtük ve açık müfredat öğelerini taşımaktadır. Müfredat içeriklerindeki değerler açısından Türkçe öğretim programları son yıllarda önemli değişiklikler yaşamıştır.

Türkçe Öğretim Programları ve Değerler

21. yüzyılda son derece hızlı şekilde değişen ve dönüşen eğitim dünyası tüm bileşenleri ile bu sürece dâhil olmuştur. Bu bağlamda ihtiyaç duyulan insan kaynakları tipolojisi değişmiş ve eğitim alanında önemli dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Ayrıca bilişim çağıyla piyasa ekonomisi ve serbest pazar rekabetçi bireylere yönelik ihtiyacı en üst seviyeye çıkarmıştır. 2000’li yıllara kadar davranışçı yaklaşım üzerine kurgulanan Türk milli eğitim sistemi, sürecin ihtiyaç duyduğu insan profilini yetiştirme, insan kaynaklarını zamanın ruhuna göre şekillendirme gayesiyle 2005-2006 eğitim öğretim yılında yapılandırmacı yaklaşım etrafında şekillendirilmiş; öğretim programları da bu değişimin ana faktörü olmuştur. Böylece eğitim sisteminde öğrencilerin zihinsel ve akademik başarıları açısından benimsenen yaklaşım, uygulama ve çıktılarının baştan ayağa dönüşmesi hedeflenmiştir.

Eğitim kurumları ve yöneticiler toplumu akademik başarı odakları etrafında yönlendirmeye çalışırken aynı zamanda o toplumu var eden, devamlılığı sağlayan değerler dünyasını da gözetmiştir. Akademik başarı gayesi eğitimin ana lokomotifleri olan öğretim programlarında açık şekilde gözetilmektedir. Toplumun mensup olduğu anlam değer dünyası ise resmi olarak hazırlanan öğretim programlarında açık bir şekilde gözetildiği gibi örtük olarak da gözetilmektedir. Örtük müfredatın en önemli aracı ise ders kitaplarıdır.

20. yüzyılın sonlarına kadar davranışçı yaklaşımın hâkim olduğu Türk Milli Eğitim sistemi değişen insan kaynakları tipolojisi ve bu kaynakları temin etme aksiyonuyla 2005 yılında yapılandırmacı yaklaşım ile önemli bir dönüşüme girmiştir. 2006 yılında ortaokul öğretim programlarına uygulanan yapılandırmacı yaklaşım ile beceri ağırlıklı bir düzen ortaya çıkmıştır. Ayrıca değerler, program bünyesinde “estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır” ifadesi ve “Kendi değerlerini örneklerle ifade eder.” kazanımı ile vurgulanmıştır. Bu bilgilere ek olarak öğretim programında metinlerde bulunması gereken nitelikler özelinde “Metinlerde millî, kültürel ve ahlâkî değerlere, milletimizin bölünmez bütünlüğüne aykırı unsurlar yer almamalıdır” ilkesi ile devletin ve toplumun bütünlüğü üzerinden değerlere atıfta bulunulmuştur (MEB, 2006). Değerler üzerine müstakil bir başlığın da bulunduğu 2006 Türkçe öğretim programında Tablo 1’de gösterildiği üzere toplam 20 değer yer almaktadır.

Tablo 1. 2006 Türkçe Öğretim Programında Değerler

No	Değer	No	Değer
1	Aile birliğine önem verme	11	Hoşgörü
2	Adil olma	12	Estetik
3	Bağımsızlık	13	Misafirperverlik
4	Barış	14	Sağlıklı olmaya önem verme
5	Özgürlük	15	Saygı
6	Bilimsellik	16	Sevgi
7	Çalışkanlık	17	Sorumluluk
8	Dayanışma	18	Temizlik
9	Duyarlılık	19	Vatanseverlik
10	Dürüstlük	20	Yardıms severlik

2015 Türkçe öğretim programının amaçlar kısmında ise “Türkçe Dersi Öğretim Programı ile basılı ve elektronik ortamlarda dinlediklerini ve okuduklarını anlayan, kendilerini yazılı ve sözlü olarak ifade eden; eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünen, millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.” ifadesine yer verilmiştir (MEB, 2015:3). Yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde en köklü değişimi 2006 yılında yaşayan Türkçe öğretim programı 2015, 2017 ve 2018 yıllarında kısmi düzenlemeler ve müfredat değişiklikleri ile son haline 2019 yılında kavuşmuştur. Türkçe öğretim programının son halinde değerler yine müstakil bir başlık halinde yer alırken değer sayısı ve değer kavramının ele alınış şekli değişmiştir. “Kök Değerler” olarak benimsenen üst başlıkta 10 genel değer öne çıkarılmış ve bir bakıma eğitimci ve içerik üreticilere çalışma alanı tahsis edilmiştir. 10 Kök değer içeriği, içerikle ilgili tutum ve davranışlar MEB (2017) Türkçe öğretim programında yer almıştır.

Tablo 2. Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar

Değerler	Değerlerle İlgili Tutum ve Davranışlar
Adalet	Adil olma, eşit davranma, paylaşma...
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...
Öz Denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...
Sabır	Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme
Saygı	Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...
Vatanserverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme
Yardımseverlik	Cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma

Sallabaş ve Dağ'a (2020) göre programda değerlerin toplumumuzu şekillendirdiği ifade edilmiş, temel değerleri kazanmış bireylerin yetiştirilmesi gerektiği; bu amaçla da değerler ayrı bir öğretmen alanı / ünite olarak görülmemiş ve aksine eğitim – öğretim sürecinin gayesi olduğundan bir bütün olarak ele alındığı vurgulanmıştır. 2019 Türkçe öğretim programında (MEB, 2019) 10 kök değer yer almıştır: *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanserverlik, yardımseverlik*.

2019 Türkçe Öğretim programında yer alan 10 kök değer 21. yüzyılda giderek hızlanan liberal eğilimlerden etkilenmiş; detaylı ve sınırları, kalıbı belli olan bir yapıdan alan uzmanlarının eğitim nitelikleri ve içerik üretme becerilerini öne çıkarmalarına imkân tanıyan bir zemin oluşturmuştur. Ayrıca benimsenen bu yaklaşım ile tarihsel süreç içinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından benimsenen resmi ideoloji etkisinin değişimi ve eğitimdeki zihinsel dönüşüm de öne çıkmaktadır. Ancak bu değişim ve dönüşümün ders materyallerine değerler üzerinden yansıma durumu somut olarak bilinmemektedir.

Devlet ve Toplum İlişkisinde Eğitim Kurumlarının Sosyopolitik Rolü

Eğitim ve eğitim kurumları, “devlet” olarak adlandırılan organizasyonların benimsemiş oldukları fikir, düşünce ve değerleri yönettikleri topluma nakletme, toplumu bu olgular etrafında şekillendirme, hâkim siyasi rejimin istikrarını sağlama ve yeniden üretme gibi önemli bir misyona sahiptir. Devlet ya da yürütme diyebileceğimiz organizasyonlar toplumda güçlü ve hâkim olan dünya görüşlerini, ideolojilerini yaymanın, kitleleri manipüle etmenin yollarını ararlar. Fikirler, ideolojiler ve değerler genelde medya, yazılı görsel içerikler gibi formal araçlarla yayılmaktadır. Bu sürecin bir diğer önemli ayağı ise eğitim kurumları, bu kurumlarda kullanılan materyaller ve öğretim programlarıdır. Bu bağlamda Çetin (2001) ve Olgun’un (2017) ifade ettiği üzere eğitim, devletin varlığını devam ettirebilmek için ideoloji ile kurguladığı bütünsel dünyayı kurumsal bir alana ya da ‘kamusal bir alana’ dönüştürmektedir. Yürütme mekanizmasının belirlemiş olduğu fikir ve içeriklerin toplum tarafından benimsenmesi açısından eğitim ve okul önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Uluğ (1999:49) ise eğitimi hem belli toplumsal davranış kurallarının yerleşmesinde hem de bütünlükte toplumsallaşma sürecinin gerçekleştirilmesinde etkin olduğunu belirtmektedir. Toplum; kendisini oluşturan bireylerden, toplumsal davranışlar konusunda bir beklenti içerisindedir. Bu toplumsal davranışların temeli ise toplumsallaşma sürecine kadar uzanmaktadır. Toplumsallaşma sürecinin ana değişkeni hiç kuşkusuz ki eğitimidir.

Sosyopolitik hem sosyal hem politik kavramlarını içermektedir. Kavram olarak ise sosyopolitik; sosyal ve politik faktörlerin bir araya gelmesine karşılık gelir (Sociopolitical, 2014). Eğitim ve toplum ilişkisinin bileşkesinde sürece doğal olarak yürütme ya da devlet organizasyonu yani politika da dâhil olmakta ve “sosyopolitik” kavramı ortaya çıkmaktadır. Kamu kurumları ve toplumsal rol belirleyiciler açısından sosyopolitik alan önemlidir; çünkü insanlar yaşamını sosyal olarak tamamen izole halde geçirmezler. Sosyopolitik alana dâhil olmak ayrıca bireylere sosyopolitik kontrol duygusu yaşatır. Sonuç olarak toplum kurum, organizasyon ve aktivitelerine katılmak sosyopolitik kontrol ile ilgilidir (Zimmerman ve Zahniser, 1991). Sosyopolitik kontrolün daha ayrıntılı bir ölçütü ise topluma katılmanın getirdiği psikolojik yarar ve maliyetler ile toplum odaklı müdahalelerde bulunacak olan uygulayıcılara teorik bir çerçeve sunmasıdır. (Zimmerman ve Zahniser, 1991). Bu müdahale ve şekillendirme sürecinin en belirgin kurumu eğitimidir. Eğitim; bireyin toplum ile olan ilişkisini; yürütme, kurumlar ya da devlet organizasyonu ile ilişkisini; normlarla olan ilişkisini örtük ya da açık pedagojik süreçlerde şekillendirir. Ayrıca kurumlar ya da devlet organizasyonu gelecek projeksiyonlarında planladıkları sosyal, kültürel ve siyasal hedefleri eğitim aracılığı ile topluma benimsetmekte ve bu sürece uygun sosyoekonomik, sosyopolitik çıktılarını gözetmektedir. Böylece kurumlar eğitim araç olarak kullanıp sosyopolitik zemini, fikirleri ve ideolojileri inşa edebilmektedir.

Althusser’a (2001) göre devlet ideolojik aygıtlar ve toplum üzerinde oluşturduğu gücün etkisiyle varlığını sürdürürken fikir ve ideolojileri yaymanın, itaatkâr vatandaşlar yaratmanın en iyi yolu olarak tanımlanan “Devletin İdeolojik Aygıtları” öne çıkmaktadır. Devletin İdeolojik Aygıtları ile hâkim fikir, düşünce ya da değerlerin topluma benimsetilmesi için harcanan emek ve enerji maliyeti asgari düzeydedir. Bu aygıtlar kiliseler, okullar, kolluk kuvvetleri, aileler, mahkemeler gibi sivil, yasal kurumlardır. Bu mekanizmalar güçlerini süreç

içinde toplumda benimsenmeleri ile kazanmaktadır. Otoriteye boyun eğmek, toplumsal normları kabul etmek; okul, kilise, ev gibi yerlerde örtük olarak öğrenilir ve çoğunlukla insanlar bunu sorgulamazlar.

Devletin en önemli ideolojik araçlarından biri olan eğitim ile varlığını topluma kabul ettirmeye çalışmakta, dolayısıyla okullar aracılığı ile toplumu kendi ideolojik ilkeleri doğrultusunda eğitmekte (Çetin, 2001) yine eğitim yoluyla kendi ideolojik formlarının kodlarını, sembollerini ve dilini bilinçli bir şekilde yaymaktadır. Devlet ideolojisini, önceliklerini öğretmenlerin temsilciliğinde müfredat ile öğrencilere aktarırken ayrıca ders kitaplarını kullanır. Eğitim öğretim ortamında faaliyetleri yönlendiren en büyük araçlardan bir tanesi de ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında toplumsal rollerin gizli olarak benimsetilmesi bir devlet politikasıdır (Akbulut, 2011). Ders kitaplarında yer verilen konu ve yaklaşımların, sınıfsal açıdan egemen konumda olanların ideoloji ve dünya görüşleri temel alınarak belirlendiği ve denetim altında tutulduğu iddia edilmektedir. Şimşek'e (2019) göre de ders kitapları, okul ya da formal eğitim kurumlarının bu amaçlarının gerçekleşmesinde önemli bir role sahiptir ve dolayısıyla gücü elinde bulunduranların yani iktidarın inançlarını, ideolojilerini yaymalarında da önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında yer alan kök değerlerin durumu ve Milli Eğitim Bakanlığının fikir, ideoloji kavramları bakımından önceliklerini tespit etmek bu çalışmanın odak noktasıdır.

Araştırmanın Amacı

2019 Türkçe öğretim programında yer alan 10 kök değerlerin Türkçe ders kitaplarındaki durumunu, Milli Eğitim Bakanlığının öncelendiği kök değerleri, fikirleri, örtük olarak benimsenen gayeleri tespit etmektir. Ayrıca ders kitaplarındaki değerlere yönelik değişimin alanyazında yapılan çalışmalar aracılığı ile betimlenmesi de amaçlanmaktadır.

Problem Cümlesi

1. 2019 Türkçe öğretim programında yer alan kök değerlerin 5 – 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki tekrarlanma sıklık ve oranları nedir?
2. Bu değerlerin beşinci sınıftan ortaokul sekizinci sınıf düzeyine kadar geçen süreçte gelişim ve değişim durumu nedir?
3. Kök değerlerin 5 – 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarında Değer Sınıflandırması (Akbaş, 2004) açısından betimlemesi nedir?
4. Öne çıkan kök değerler üzerinden Milli Eğitim Bakanlığının pedagojik ve ideolojik açıdan öncelikleri ne durumdadır?

YÖNTEM

Ortaokul 5-8. sınıflar Türkçe ders kitapları metinlerinde yer alan değerlerin incelenmesine yönelik geliştirilen bu araştırma bir "örnek olay" (case study) araştırmasıdır. Örnek Olay çalışmalarından "gerçek örnek olay" (Stake, 1995) yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşımda araştırmacı belli bir durumu daha iyi anlamak veya olayın ne olduğunu belirlemek üzere belli bir durumu tanımlamaya çalışmaktadır (Fraenkel, Wallen, 2006).

Gerçekleştirilen araştırma sürecinde ise Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler tanımlanmaya çalışılmıştır. Örnek olay tekniğinde veri toplama sürecinde röportaj, gözlem, doküman analizi, dinleme ve izleme kayıtları tekniklerini kullanarak veriler elde edilmektedir (Bloor, 2006). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan kök değerlerin durumuna yönelik gerçekleştirilen araştırma sürecinde veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmış; analiz sürecinde ise içerik analizi tercih edilmiştir. İçerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya çalışılır; birbirine benzediği ve birbiri ile ilişkisi olduğu tespit edilen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanır (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu, 2010:302)

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 5, 6, 7 ve 8.sınıf olmak üzere her sınıf düzeyini temsil eden Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır; dolayısıyla örneklem ortaokul Türkçe dersi için bütünü temsil edici niteliğe sahiptir. Örnekleme yöntemi olarak da maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle, araştırmanın amacıyla tutarlı olarak belirlenen farklı durumlar arasındaki ortak ya da ayrılan yönlerin, örüntülerin ortaya çıkartılması ve bu vasıta ile problemin daha geniş bir çerçevede betimlenmesidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015, s.91).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılacak konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım & Şimşek, 2006). Doküman incelemesi, mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak sistemli incelenmesi olarak ifade edilmektedir. Başarılı bir doküman incelemesinin temel şartı, konuya ilişkin belgelerin bulunması, incelenmesi ve belli durum ya da görüşleri ortaya çıkartacak bir senteze varılabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılabilmesidir (Karasar, 2007). Bu kapsamda araştırmanın veri setinde yer alan ders kitapları basılı olarak temin edilmiş ve araştırmacı tarafından incelenmiştir.

Araştırma kapsamında 2019 Türkçe Öğretim programında yer alan “*adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik*” kök değerlerine Türkçe ders kitaplarında yer verilme düzeyi okuma ve serbest okuma metinleri üzerinde incelenmiştir. Bu bağlamda ilgili kök değerlere atıf olan birim cümleye, birim paragrafa frekans f() atanmış; farklı bir kök değer ifadesi bulunmaması halinde metnini kalan kısmı analiz edilmiş; veriler kategorilere göre kodlanmıştır. Örneğin 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan bir okuma metninde (s.207). “*Kendi kendime söz verdim. Okuma yazmayı bir öğreneyim ona ben yazacağım bir mektup*” ifadesi okunduğunda Özdenetim-Sorumluluk kök değerine bir frekans değeri f(1) atanmıştır.

Akabinde kök değer ifadeleri Akbaş (2004) tarafından yapılan sınıflama çerçevesinde değerlendirilmiş; temalar altında ifade edilmeye çalışılmıştır. Akbaş gerçekleştirdiği çalışmada değerleri şu başlıklar altında sınıflamıştır.

Tablo 3. Akbaş'ın (2004) Duyuşsal Alana Yönelik Değer Sınıflandırması

Değer Grupları	Değer örnekleri
Geleneksel Değerler	Ulusal güvenlik, yardımsever olmak, aile güvenliği, tutumlu olmak, güvenilir olmak, hayatın verdiklerini kabul etmek
Demokratik Değerler	Saygılı olmak, kibar olmak, hoşgörülü olmak, işbirliği yapmak
Çalışma-İş Değerleri	Çalışkan olmak, azimli olmak, girişimci olmak, sorumluluk sahibi olmak
Bilimsel Değerler	Araştırmacı olmak, yaratıcı olmak, meraklı olmak, bilimsel olmak, eleştirel olmak
Temel Değerler	Estetik, sağlıklı olmak, çevreyi korumak, temiz olmak

Kodlamalar sonrasında frekans değeri bakımından öne çıkan kök değerler sınıf bazlı değerlendirilmiş; MEB'in eğitim kurumlarında hangi kök değerleri önelediği üzerinde durulmuş; örtük ve açık müfredat öğeleri bağlamında alan yazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırmalı bir analiz gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında cümle ya da paragraf düzeyinde kök değerlere frekans atanırken güvenilirliği sağlamak için metinlerden rastgele her sınıf seviyesinden beş metin olmak üzere toplam 20 metin iki araştırmacı tarafından çözümlenmiş, araştırmacılar arasındaki tutarlığın güvenilir olduğu (%93) görülmüştür. Elde edilen sonucun 0.70'ten yüksek olması kabul edilebilir bir uyuma düzeyi anlamına geldiğinden (Tavşancıl ve Aslan, 2001) incelemeler arası uyumun var olduğu, bir diğer ifadeyle bu yöntem için kabul edilebilir düzeyde güvenilirliğin sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun için aşağıdaki formül (Tavşancıl ve Aslan, 2001) kullanılmıştır:

$$\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Uzlaşma Sayısı}}{\text{Uzlaşma} + \text{Uzlaşmama Sayısı}}$$

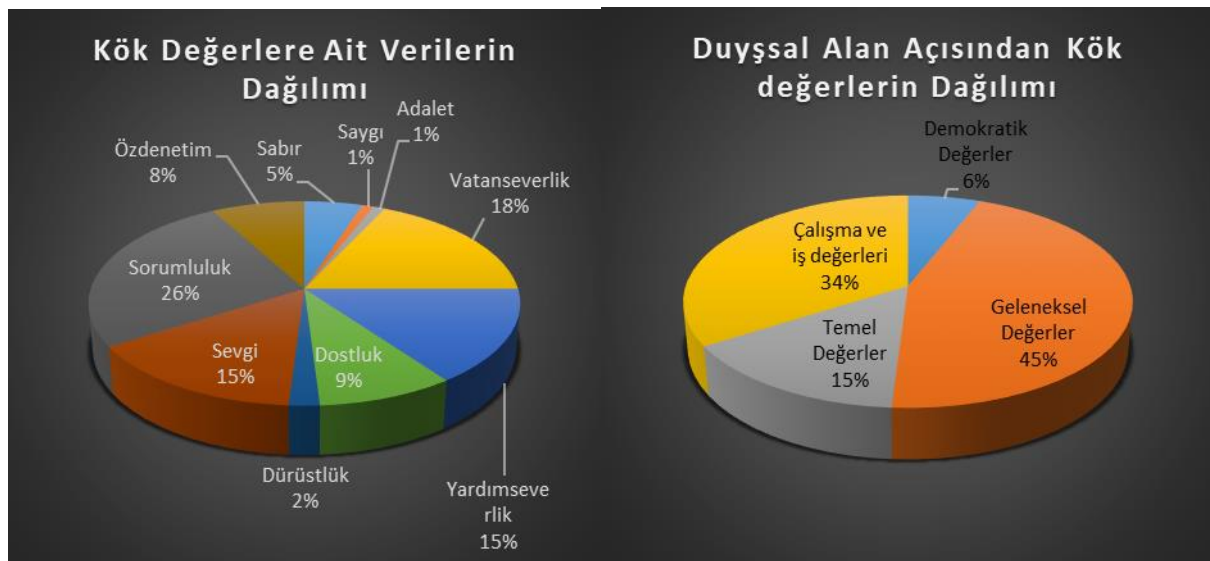
BULGULAR

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 5.sınıfta kullanılan Türkçe ders kitabında yer alan Kök Değerlere ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kök Değerler ve Duyuşsal Alan Açısından Sınıflandırılması

Değer kategorisi	Kök değerler	Frekans f ()			
		f ()	%	f ()	%
Demokratik Değerler	Sabır	13	5	16	6
	Saygı	3	1		
Geleneksel Değerler	Adalet	4	1	112	45
	Vatanseverlik	45	18		
	Yardımseverlik	37	15		
	Dostluk	22	9		
	Dürüstlük	4	2		
Temel Değerler	Sevgi	38	15	38	15
Çalışma Ve İş Değerleri	Sorumluluk	64	26	83	34
	Özdenetim	19	8		
Toplam				245	100

5. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan kök değerler tespit edilmiş ve Duyuşsal Alan açısından sınıflandırılması yapılmıştır. Bu bağlamda ders kitabında en fazla yer verilen kök değerlerin yüzde ve frekans değerleri şu şekildedir: sorumluluk f(64) - %26, vatanseverlik f(45) - %18, sevgi f(38) - %15, yardımseverlik f(37) - %15 düzeyinde yer verilmiştir. Saygı f(3) - %1, adalet ve dürüstlük f(4) - % 2, saygı f(3) - %1 kök değerlerine ise çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Dostluk f(22) - % 9, özdenetim f(19) - % 8, sabır f(13) - % 5 kök değerlerinin ise normal düzeyde kendine yer bulduğu görülmektedir. Kök değerler açısından en az veri bu ders kitabında tespit edilmiştir.

Grafik 1. 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kök Değerler ve Duyuşsal Alan Bakımından Kök Değerlerin Dağılımı

Kök değerler Duyuşsal Alan açısından sınıflandırıldığında ise Geleneksel Değerler kategorisi 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki verilerin % 45'ini, Çalışma ve İş Değerleri kategorisi ise % 34'ünü oluşturduğu saptanmıştır. Demokratik Değerler kategorisi % 6 düzeyinde, Temel Değerler kategorisi %15 düzeyinde 5. sınıf Türkçe ders kitabında temsil edilmektedir. Temsil düzeyleri açısından Demokratik Değerler, Çalışma ve İş Değerleri diğer değer kategorilerine göre oldukça arka planda kaldığı tespit edilmiştir. Kök değerler açısından özellikle adalet, saygı, dürüstlük kategorilerinde saptanan verilerin ilgili sınıf düzeyi açısından yetersiz olduğu ifade edilebilir.

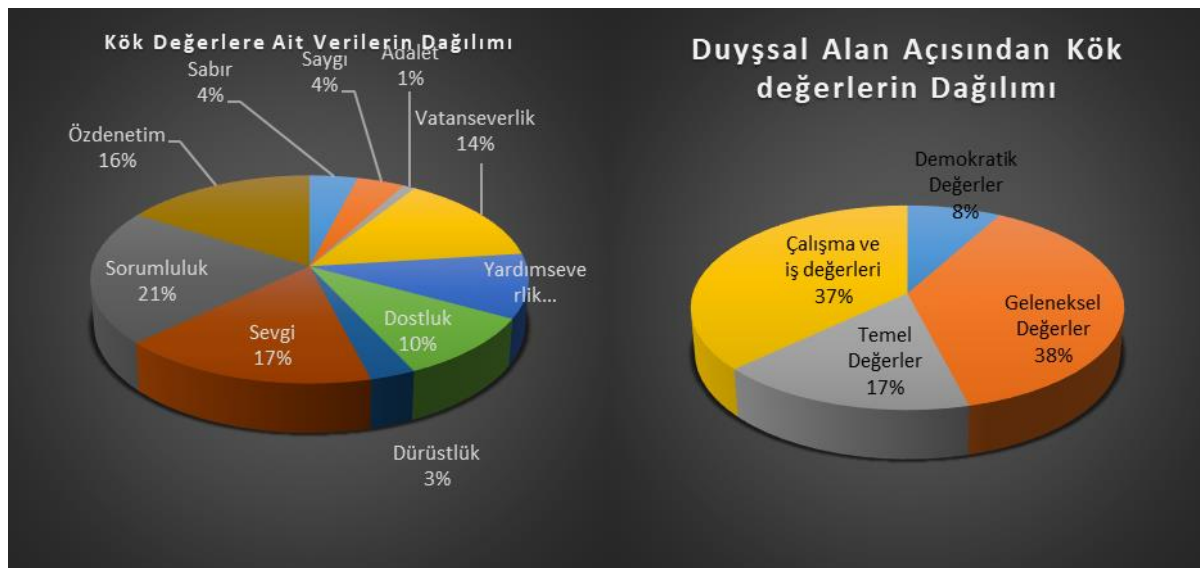
Veri setinde 5. sınıf Türkçe ders kitabında kök değerlere yönelik ifadelerden alıntılar örneklenmiştir. Özdenetim-Sorumluluk: *Kendi kendime söz verdim. Okuma yazmayı bir öğreneyim ona ben yazacağım bir mektup*(s.207). Yardımseverlik-Dostluk: *Yıllar önce kendisine bir bardak süt ikram eden kadını tanıdı. Onun hayatını kurtarmak için elinden geleni yaptı*(s.215). Vatanseverlik: *...Pekala siz de bizim gibi vatan yolunda ölmek istiyorsunuz*(s.112). Sevgi: *...Bu sevgi ormanında ağaçlar gözlerimin içine güldüler*(s.36). Sabır: *...Bıkmadan devam etmeliydi. Karamsarlığa kapıldığında fabrika sahibinin gülüşü geliyordu aklına*(s.69). Dürüstlük: *Beni bu konuda haberdar ettiğiniz için teşekkür ederim... Bu halinizi her zaman koruyun hiçbir zaman değişmeyin* (s.71). Saygı: *...Bizlerin de değer bilen insanlar olarak üzerimizde bin bir emeği olan sevgili büyüklerimize saygı göstermesi gerekir* (s.209).

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 6.sınıfta kullanılan Türkçe ders kitabında yer alan Kök Değerlere ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kök Değerler ve Duyuşsal Alan Açısından Sınıflandırılması

Değerler	Kök değerler	Frekans f ()			
		f ()	%	f ()	%
Demokratik Değerler	Sabır	12	4	24	8
	Saygı	12	4		
Geleneksel Değerler	Adalet	2	1	122	38
	Vatanseverlik	48	14		
	Yardıms severlik	32	10		
	Dostluk	32	10		
	Dürüstlük	8	3		
Temel Değerler	Sevgi	58	17	58	17
Çalışma Ve İş Değerleri	Sorumluluk	72	21	127	37
	Özdenetim	55	16		
Toplam				331	100

6. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan kök değerler tespit edilmiş ve Duyuşsal Alan açısından sınıflandırılması yapılmıştır. Bu bağlamda ders kitabında en fazla yer verilen kök değerlerin yüzde ve frekans değerleri şu şekildedir: sorumluluk f(72) - %21, sevgi f(58) - %17, özdenetim f(55) - %16, vatanseverlik f(48) - %14 düzeyinde yer verilmiştir. Adalet f(2) - %1, dürüstlük f(8) - %3, sabır ve saygı f(12) - %4 kök değerlerine ise çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Dostluk ve yardıms severlik f(32) - %10 kök değerlerinin ise normal düzeyde kendine yer bulduğu görülmektedir.

Grafik 2. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kök Değerler ve Duyuşsal Alan Bakımından Kök Değerlerin Dağılımı

6. Sınıf Türkçe ders kitabı diğer ders kitapları içinde kök değerlere yönelik en fazla veriye sahip materyal olmasıyla da dikkat çekmektedir. Ayrıca özdenetim kök değeri bu materyalde en yüksek düzeye sahipken adalet

kök değerine yönelik veriye yer verilmemesi de dikkat çekicidir. Ayrıca 6. Sınıf Türkçe ders kitabının veri setinde en fazla kök değer içeriği barındıran kaynak olduğu tespit edilmiştir.

Kök değerler Duyuşsal Alan açısından sınıflandırıldığında ise Geleneksel Değerler kategorisi 6. Sınıf Türkçe ders kitabındaki verilerin % 38'ini, Çalışma ve İş Değerleri kategorisi ise % 37'sini oluşturduğu saptanmıştır. Demokratik Değerler kategorisi % 8 düzeyinde, Temel Değerler kategorisi %17 düzeyinde 6. sınıf Türkçe ders kitabında temsil edilmektedir. Temsil düzeyleri açısından Demokratik Değerler, Temel Değerler diğer değer kategorilerine göre oldukça arka planda kaldığı tespit edilmiştir. Kök değerler açısından özellikle adalet, saygı, dürüstlük kategorilerinde saptanan verilerin ilgili sınıf düzeyi açısından yetersiz olduğu ifade edilebilir.

Veri setinde 6. sınıf Türkçe ders kitabında kök değerlere yönelik ifadelerden alıntılar örneklenmiştir. Özdenetim-Sorumluluk: *...Yeni bir savaşımız başlıyor. O da kültür sanat savaşımızdır ve okumakla kitapla olur. İşte şimdi, cephaneye taşıdığımız o sandıklara kitaplarımızı koy...*(s.39). Yardımseverlik:... Onu yerden kaldırdı, omuzlayarak yavaş yavaş bizim siperlere doğru yöneldi(s.45). Dostluk:..*Ağaçlarla, bulutlarla dost olmak...*(s.26). Vatanseverlik:..*Memleketi gâvurdan kurtaran kişiyi bir kez görmek istiyorum*(s.50). Sevgi: *...Sevilmez mi? Kitap bu. Hele en güzeliyse*(s.26). Sabır:..*Sonraları bazı kitapları çok sevdim, bazılarını okuyamadım; sıkıldım. Zamanla kapı ardına dek açıldı*(s.12). Özdenetim: *...çare bekleyen hastaların iyileşmesine yardımcı olabildim. Bu amaçla tıp eğitimi almaya karar verdim*(s.75). Dürüstlük:..*İçini dolduran güven duygusuyla: 'Ne akıllı çocuksun. Hem akıllı hem dürüst' dedi*(s.251). Saygı: *...Küçükler büyüklerine saygıda kusur etmez* (s.75). Adalet:..*At bakıcısının başına gelenler herkese ibret oldu. Olaydan ders çıkarırlar sırları açıklamanın ne kadar kötü olabileceğini görmüş oldular* (s.131).

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 7.sınıfta kullanılan Türkçe ders kitabında yer alan Kök Değerlere ilişkin bulgular Tablo 6'te gösterilmiştir.

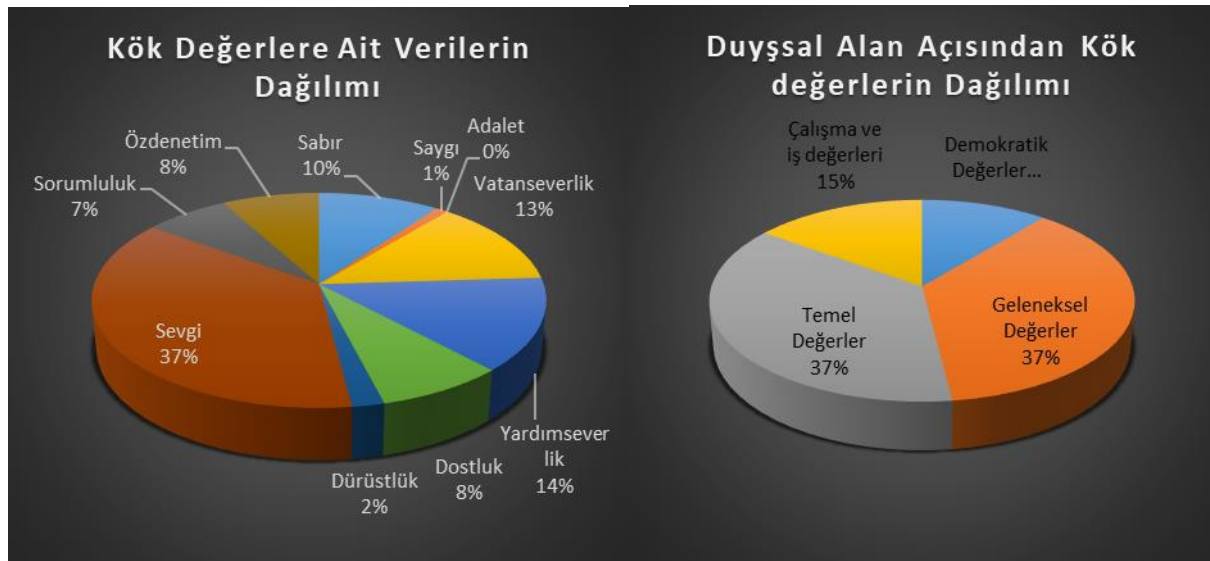
Tablo 6. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kök Değerler ve Duyuşsal Alan Açısından Sınıflandırılması

Değerler	Kök değerler	Frekans f ()			
		f ()	%	f ()	%
Demokratik Değerler	Sabır	24	10	26	11
	Saygı	2	1		
Geleneksel Değerler	Adalet	1	-	92	37
	Vatanseverlik	31	13		
	Yardımseverlik	35	14		
	Dostluk	21	8		
	Dürüstlük	4	2		
Temel Değerler	Sevgi	92	37	92	37
Çalışma Ve İş Değerleri	Sorumluluk	18	7	37	15
	Özdenetim	19	8		
Toplam				247	100

7. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan kök değerler tespit edilmiş ve Duyuşsal Alan açısından sınıflandırılması yapılmıştır. Bu bağlamda ders kitabında en fazla yer verilen kök değerlerin yüzde ve frekans değerleri şu şekildedir: sevgi f(92) - % 37, yardımseverlik f(35) - % 14, vatanseverlik f(31) - % 13 düzeyinde yer

verilmiştir. Adalet f(1) - % 0, dürüstlük f(4) - % 2, saygı f(2) % 1 kök değerlerine ise çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Dostluk f(21) - % 8, sabır f(24) - % 10, özdenetim f(19) - % 18 sorumluluk f(18) - % 7 oranına sahip olup bu kök değerler normal düzeyde ders kitabında temsil edildiği söylenebilir.

Kök değerler Duyuşsal Alan açısından sınıflandırıldığında ise Geleneksel Değerler kategorisi 7. Sınıf Türkçe ders kitabındaki verilerin % 37'sini, Temel Değerler kategorisi ise % 37'sini oluşturduğu saptanmıştır. Demokratik Değerler kategorisi % 11 düzeyinde, Çalışma ve iş değerleri kategorisi %15 düzeyinde 7. sınıf Türkçe ders kitabında temsil edilmektedir. Temsil düzeyleri açısından Demokratik Değerler, Çalışma ve iş değerleri diğer değer kategorilerine göre arka planda kaldığı tespit edilmiştir.

Grafik 3. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kök Değerler ve Duyuşsal Alan Bakımından Kök Değerlerin Dağılımı

Kök değerler açısından özellikle adalet, saygı, dürüstlük kategorilerinde saptanan veri çok düşük düzeyde olup kök değerlerin dağılımı il ilgili açık ve belirgin bir dengesizlik görülmektedir. Ayrıca bu kök değerleri temel karakter gelişimi açısından taşıdığı önem gözetilince ilgili ders materyali adına büyük bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

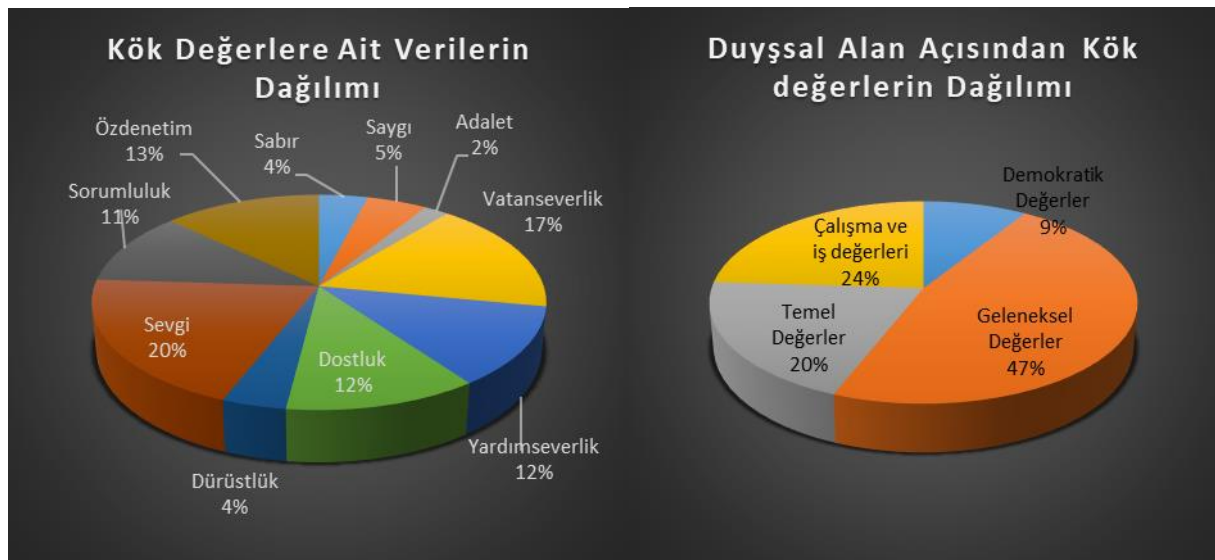
Veri setinde 7. sınıf Türkçe ders kitabında en sık karşılaşılan kök değerlere yönelik ifadelerden alıntılar örneklenmiştir. Özdenetim-Sorumluluk-Vatandaşlık-Yardımseverlik: *Müfteli Ayşeler, Fatmalar, Haticeler hep birlikte iş bölümü yaparak kimi çarşafı yıkıyor, kimi de yemek pişiriyordu*(s.44). Dostluk: *Ahmet Kutsi Tecer'le arkadaşlığını ilerleterek onun sayesinde ozanlığını geliştirdi.*(s.234). Sabır: *Sen özlemedin mi köyümüzü? Dertli dertli içini çekti. Özlesem ne olacak, özlemesem ne olacak? Elden bir şey gelmiyor*(s.23). Özdenetim: *...Bu duyguyu davranışa dönüştürmeye önce kendimizden başlamalıyız*(s.89). Dürüstlük... *"otuz altı lira çok para! Sonra nereden aldın diye sorarlar bana"* dedi. Yanındakilere döndü: *"böyle olmalı işte"*(s.54).

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 8.sınıfta kullanılan Türkçe ders kitabında yer alan Kök Değerlere ilişkin bulgular Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kök Değerler ve Duyuşsal Alan Açısından Sınıflandırılması

Değerler	Kök değerler	Frekans f ()			
		f ()	%	f ()	%
Demokratik Değerler	Sabır	13	4	30	9
	Saygı	17	5		
Geleneksel Değerler	Adalet	7	2	151	47
	Vatanseverlik	54	17		
	Yardıms severlik	39	12		
	Dostluk	38	12		
	Dürüstlük	13	4		
Temel Değerler	Sevgi	62	20	62	20
	Çalışma Ve İş Değerleri	33	11	75	24
	Özdenetim	42	13		
Toplam				318	100

8. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan kök değerler tespit edilmiş ve Duyuşsal Alan açısından sınıflandırılması yapılmıştır. Bu bağlamda ders kitabında en fazla yer verilen kök değerlerin yüzde ve frekans değerleri şu şekildedir: sevgi f(62) - % 20, vatanseverlik f(54) - % 17, özdenetim f(42) - % 13, yardıms severlik f(39) - % 12, dostluk f(38) - % 12, sorumluluk f(33) - % 11 kök değerlerine yer verilmiştir. Adalet f(7) - % 2 kök değerine ise çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Dürüstlük ve sabır f(13) - % 4, saygı f(17) - % 5 frekans değerine sahip olup bu kök değerler normal düzeyde ders kitabında temsil edilmektedir. Diğer ortaokul Türkçe ders kitapları arasında 8.sınıf Türkçe ders kitabında kök değerlere ait frekans ve oranlar nispeten daha dengeli dağıldığı görülmektedir.

Grafik 4. 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Kök Değerler ve Duyuşsal Alan Bakımından Kök Değerlerin Dağılımı

Kök değerler Duyuşsal Alan açısından sınıflandırıldığında ise Geleneksel Değerler kategorisi 7. Sınıf Türkçe ders kitabındaki verilerin % 37'sini, Temel Değerler kategorisi ise % 37'sini oluşturduğu saptanmıştır. Demokratik Değerler kategorisi % 11 düzeyinde, Çalışma ve iş değerleri kategorisi %15 düzeyinde 7. sınıf Türkçe ders kitabında temsil edilmektedir. Temsil düzeyleri açısından Demokratik Değerler, Çalışma ve iş değerleri diğer değer kategorilerine göre arka planda kaldığı tespit edilmiştir. Kök değerler açısından özellikle adalet, saygı, dürüstlük kategorilerinde saptanan veri çok düşük düzeyde olup kök değerlerin dağılımı il ilgili açık ve belirgin bir dengesizlik görülmektedir. Ayrıca bu kök değerleri temel karakter gelişimi açısından taşıdığı önem gözetilince ilgili ders materyali adına büyük bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Veri setinde 8. sınıf Türkçe ders kitabında kök değerlere yönelik ifadelerden alıntılar örneklenmiştir. Özdenetim-Sorumluluk-Sabır: *...Mevcut araştırma yöntemleri aşama sağlamasında yetersiz kaldığında yeni, özgün yöntemler geliştirdi. Karşılaştığı zorluklardan yılmadı (s.91). Yardımseverlik:...Diğer kurtlar yıllıkların ve aygırın gücü , çabası karşısında fazla diretemediler (s.219). Dostluk:...Tüm gezginler kendilerini bu işe öyle kaptırdılar ki ...Bu arada birbirleriyle kırk yıllık dost gibi kaynaştılar(s.145). Vatanseverlik:...Evvvelsi gün ümidi kesince bir tek oğlumu aldım, size, bizim bayrağa kaçtım(s.47). Sevgi-Dürüstlük: ...Kınalı Ali, arkadaşlarına karşı sevecen ve dürüst tutumu sayesinde kısa sürede hepsinin sevgisini kazandı(s.28). Sabır... (s.12). Özdenetim: Yaşam iyimserdik ve kötümserlik arasında öyle bir denge kuruyor ki bileşik kapılar gibi biri yükseldiğinde öbürü azalıyor; öbürü azaldığında beriki yükseliyor. İşte gerçek iyimserlerle kötümserler bunun ayrımındadırlar(s.13). Dürüstlük... (s.251). Saygı: ...Hudut boylarında can verip yatan; saygıyla anarız şehit diyerek (s.186). Adalet: Sultan bu işe çok şaşırılmış. Bu kadar güvendiği kişinin kendinden gizli işler çeviriyor olmasına da içerlemiş. Ama hiddete kapılmayıp konuyu araştırmaya karar vermiş(s.40).*

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde kullanılan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan Kök Değerlere ilişkin bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir.

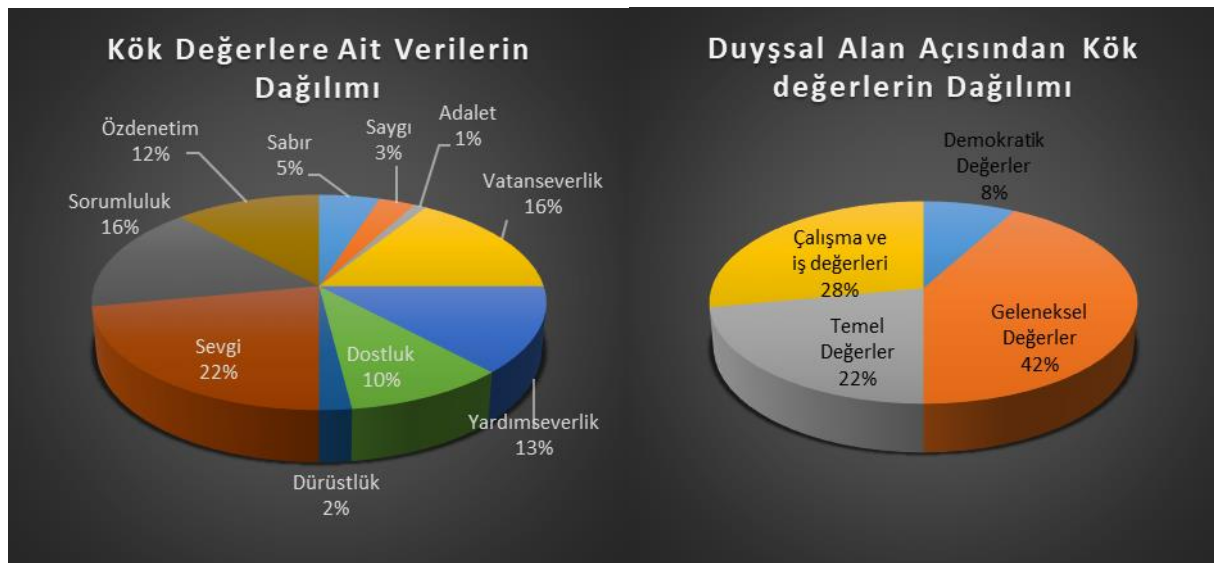
Tablo 8. Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Kök Değerler ve Duyuşsal Alan Açısından Sınıflandırılması

Değerler	Kök değerler	Frekans f ()			
		f ()	%	f ()	%
Demokratik Değerler	Sabır	62	5	96	8
	Saygı	34	3		
Geleneksel Değerler	Adalet	17	1	480	42
	Vatanseverlik	178	16		
	Yardımseverlik	143	13		
	Dostluk	113	10		
	Dürüstlük	29	2		
Temel Değerler	Sevgi	250	22	250	22
Çalışma Ve İş Değerleri	Sorumluluk	187	16	322	28
	Özdenetim	135	12		
Toplam				1148	100

5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitapları metinlerinde yer alan kök değerler tespit edilmiş ve Duyuşsal Alan açısından sınıflandırılması yapılmıştır. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında en fazla yer verilen kök değerlerin yüzde ve frekans değerleri şu şekildedir: sevgi f(250) - % 22, sorumluluk f(187) - % 16, vatanseverlik f(178) - %

16, yardımseverlik f(143) - % 13, özdenetim f(135) - % 12, dostluk f(113) - % 10 düzeyinde yer verilmiştir. Adalet f(17) % 1, dürüstlük f(29) % 2, saygı f(34) % 3, sabır f(62) % 5 kök değerlerine ise çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Veri seti incelendiğinde sınıf düzeyi ile doğru orantılı bir değer aktarım grafiği görülmektedir.

Kök değerler Duyuşsal Alan açısından sınıflandırılmıştır; bu bağlamda Geleneksel Değerler kategorisi Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki verilerin % 42'sini, Çalışma ve İş Değerleri kategorisi % 28'ini, Temel Değerler kategorisi ise % 22'sini oluşturduğu saptanmıştır. Bu üç kategorinin alt kategorilerinde yer alan adalet, dürüstlük kök değerleri dışında ders kitaplarında dengeli dağıldığı söylenebilir. Demokratik Değerler kategorisi Türkçe ders kitaplarında % 8 düzeyinde temsil edilmektedir. Temsil düzeyleri açısından Demokratik Değerler kategorisinin diğer değer kategorilerine göre belirgin şekilde arka planda kaldığı tespit edilmiştir.

Grafik 5. Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Kök Değerlerin Dağılımı ve Kök Değerlerin Duyuşsal Alan Bakımından Sınıflandırılması

Kök değerler açısından özellikle adalet, saygı, dürüstlük, sabır kategorilerinde saptanan veri çok düşük düzeyde olup kök değerlerin dağılımı il ilgili açık ve belirgin bir dengesizlik görülmektedir. Ayrıca bu kök değerleri temel karakter gelişimi açısından taşıdığı önem gözetenince ilgili ders materyalleri adına büyük bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

21. yüzyılda son derece hızlı şekilde değişen ve dönüşen eğitim dünyası tüm bileşenleri ile bu sürece dâhil olmuştur. Bu bağlamda ihtiyaç duyulan insan kaynakları tipolojisi değişmiş ve eğitim alanında önemli dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Ayrıca bilişim çağıyla piyasa ekonomisi ve serbest pazar rekabetçi bireylere yönelik ihtiyacı en üst seviyeye çıkarmıştır. 2000'li yıllara kadar davranışçı yaklaşım üzerine kurgulanan Türk milli eğitim sistemi, sürecin ihtiyaç duyduğu insan profilini yetiştirme, insan kaynaklarını zamanın ruhuna göre şekillendirme gayesiyle 2005-2006 eğitim öğretim yılında yapılandırmacı yaklaşım etrafında

şekillendirilmiş; öğretim programları da bu değişimin ana faktörü olmuştur. Böylece eğitim sisteminde öğrencilerin zihinsel ve akademik başarıları açısından benimsenen yaklaşım, uygulama ve çıktılarının baştan ayağa dönüşmesi hedeflenmiştir.

Eğitim kurumları ve yöneticiler toplumu akademik başarı odakları etrafında yönlendirmeye çalışırken aynı zamanda o toplumu var eden, devamlılığı sağlayan değerler dünyasını da gözetmiştir. Akademik başarı gayesi eğitimin ana lokomotifini olan öğretim programlarında açık şekilde gözetilmektedir. Toplumun mensup olduğu anlam değer dünyası ise resmi olarak hazırlanan öğretim programlarında açık bir şekilde gözetildiği gibi örtük olarak da gözetilmektedir. Örtük müfredatın en önemli aracı ise ders kitaplarıdır. Ders kitapları aracılığıyla hem “devlet” hem de “toplum” olarak ifade ettiğimiz örgütlü mekanizmaların anlam değer dünyaları yeni nesillere aktarılır. Bu sürecin çıktısı olarak toplum ve siyasal sistem yeniden üretilir ve devamlılık sağlanır. Bu araştırmada da Türkiye’de 5, 6, 7 ve 8.sınıf düzeyinde Türkçe ders kitabı olarak kullanılan -Türkçe öğretim Programında (MEB, 2019) ifade edildiği üzere- kök değerlerin durumu, Milli Eğitim Bakanlığının öncelendiği kök değerler, örtük olarak kök değerler üzerinden hedeflenen çıktılar incelenmiştir.

Araştırmanın ilk inceleme ögesi olan 5. Sınıf Türkçe ders kitabı metinleri kök değerler ve Duyuşsal Alan açısından incelendiğinde ders kitabında en fazla yer verilen kök değerlerin sorumluluk f(64) - %26, vatanseverlik f(45) - %18, sevgi f(38) - %15, yardımseverlik f(37) - %15 düzeyinde olduğu saptanmıştır. Saygı f(3) - %1, adalet ve dürüstlük f(4) - % 2, saygı f(3) - %1 kök değerlerine ise çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Dostluk f(22) - % 9, özdenetim f(19) - % 8, sabır f(13) - % 5 kök değerlerinin ise normal düzeyde kendine yer bulduğu görülmektedir. Bu çerçevede kök değerlerin ders kitabında dengeli olarak dağılmadığı saptanmıştır. Saygı, adalet, dürüstlük gibi karakter gelişimi ve kişisel gelişim açısından oldukça önemli kök değerlere çok az yer verilirken sorumluluk kök değeri ise veri setinde en sık görülen kök değer olarak tespit edilmiştir. Vatanseverlik, sevgi, yardımseverlik gibi geleneksel değerler ise ders kitabında en fazla gözetilen kök değerler arasında yer almaktadır.

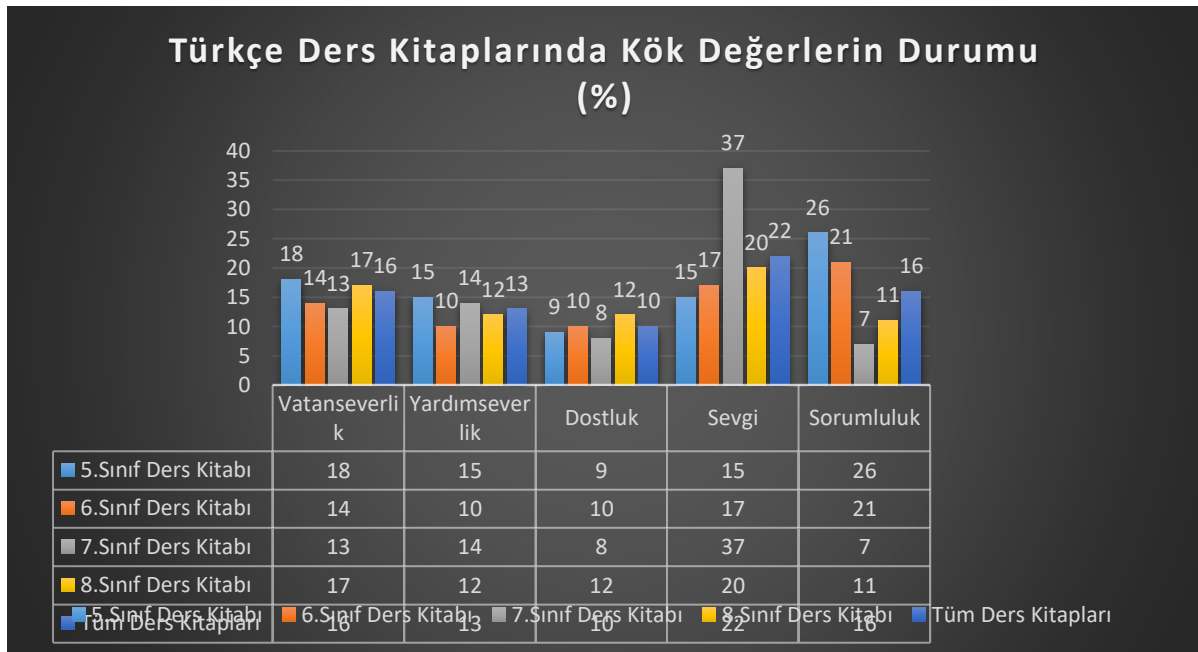
5. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerindeki kök değerler Duyuşsal Alan açısından sınıflandırıldığında ise Geleneksel Değerler kategorisi verilerin % 45’ini, Çalışma ve İş Değerleri kategorisi ise % 34’ünü oluşturduğu saptanmıştır. Demokratik Değerler kategorisi % 6 düzeyinde, Temel Değerler kategorisi %15 düzeyinde temsil edildiği tespit edilmiştir. Temsil düzeyleri açısından Demokratik Değerler, Çalışma ve İş Değerleri diğer değer kategorilerine göre oldukça arka planda kaldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerde demokratik tutum ve davranışların benimsetilmesine yönelik gereklilik düşünüldüğünde bu durum ders kitabına yönelik önemli bir eksiklik olarak öne çıkmaktadır.

6. Sınıf Türkçe ders kitabı metinleri kök değerler ve Duyuşsal Alan açısından incelendiğinde sorumluluk f(72) - %21, sevgi f(58) - %17, özdenetim f(55) - %16, vatanseverlik f(48) - %14 düzeyinde olduğu saptanmıştır. Sevgi, vatanseverlik gibi geleneksel kök değerlere öne çıkmış olsa da ders materyalinde kişilik ve karakter gelişimi açısından sorumluluk, özdenetim kök değerlerine de ağırlık verildiği saptanmıştır. Dostluk ve yardımseverlik f(32) - %10 kök değerlerinin ise normal düzeyde kendine yer bulduğu görülmektedir. Ders materyalinde kök

değerler dengeli olarak dağılmamış; adalet f(2) - %1, dürüstlük f(8) - %3, sabır ve saygı f(12) - %4 kök değerlerine ise çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Bu durum önemli değerler eğitimi açısından önemli bir eksikliklerdir. Vatansızlık kök değeri 5. Sınıf ders kitabında olduğu gibi 6. Sınıf ders kitabında da sevgi kök değeriyle öne çıkmıştır.

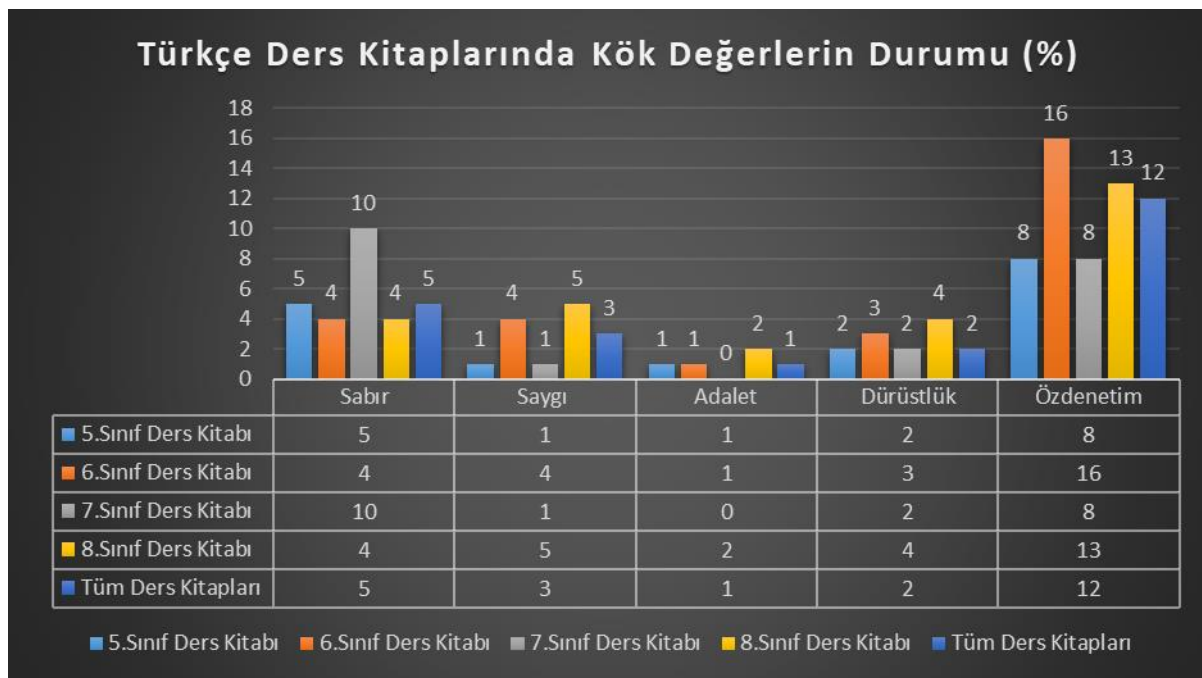
7. Sınıf Türkçe ders kitabı metinleri kök değerler ve Duyuşsal Alan açısından incelendiğinde sevgi f(92) - % 37, yardımseverlik f(35) - % 14, vatansızlık f(31) - % 13 düzeyinde yer verilmiştir. Adalet f(1) - % 0, dürüstlük f(4) - % 2, saygı f(2) % 1 kök değerlerine ise çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Dostluk f(21) - % 8, sabır f(24) - % 10, özdenetim f(19) - % 18 sorumluluk f(18) - % 7 oranına sahip olup bu kök değerler normal düzeyde ders kitabında temsil edildiği söylenebilir. Sevgi, vatansızlık, yardımseverlik gibi geleneksel kök değerlere öne çıkmış olsa da ders materyalinde kişilik ve karakter gelişimi açısından adalet, dürüstlük, saygı kök değerlerine neredeyse hiç yer verilmemiştir. Öğrencilerin karakteristik özellikleri ve kişilerarası ilişkilerinin gelişimi açısından adalet kök değerine hiç yer verilmemesi, dürüstlük ve saygı kök değerine ise çok düşük düzeyde yer verilmesi önemli bir eksikliklerdir. Vatansızlık kök değeri 5 ve 6. Sınıf ders kitabında olduğu gibi 7. Sınıf ders kitabında da sevgi kök değeriyle öne çıkmıştır.

8. Sınıf Türkçe ders kitabı metinleri kök değerler ve Duyuşsal Alan açısından incelendiğinde sevgi f(62) - % 20, vatansızlık f(54) - % 17, özdenetim f(42) - % 13, yardımseverlik f(39) - % 12, dostluk f(38) - % 12, sorumluluk f(33) - % 11 kök değerlerine yer verilmiştir. Adalet f(7) - % 2 kök değerine ise çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Dürüstlük ve sabır f(13) - % 4, saygı f(17) - % 5 frekans değerine sahip olup bu kök değerler normal düzeyde ders kitabında temsil edilmektedir. Diğer ortaokul Türkçe ders kitapları arasında 8.sınıf Türkçe ders kitabında kök değerlere ait frekans ve oranlar nispeten daha dengeli dağıldığı görülmektedir. Vatansızlık kök değeri 5, 6 ve 7. Sınıf ders kitabında olduğu gibi 8. Sınıf ders kitabında da sevgi kök değeriyle öne çıkmıştır.

Grafik 6. Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Kök Değerlerin Dağılımı

5, 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe ders kitapları metinlerinde yer alan kök değerler tespit edilmiş ve Duyuşsal Alan açısından sınıflandırılması yapılmıştır. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında en fazla yer verilen kök değerlerin yüzde ve frekans değerleri şu şekildedir: sevgi f(250) - % 22, sorumluluk f(187) - % 16, vatanseverlik f(178) - % 16, yardımseverlik f(143) - % 13, özdenetim f(135) - % 12, dostluk f(113) - % 10 düzeyinde yer verilmiştir. Ders kitaplarında yoğunluk düzeyi açısından en sık görülen kök değerler sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, dostluk ve öz denetim kök değerleridir. Milli Eğitim Bakanlığının da geçmişten günümüze vatanseverlik kök değeri konusunda belirgin bir hassasiyeti göze çarpmaktadır. Ders materyallerinde Vatanseverlik kök değeri fedakârlık bağlamında; vatana hizmet etmek, ülkenin güzellikleri ve kültürel değerleri ile tarihi şahsiyetler ve ülkenin bütünlüğü boyutlarında ele alınırken sevgi değeri ile ortak bağlamı da dikkat çekmektedir.

Grafik 7. Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Kök Değerlerin Dağılımı

Adalet f(17) % 1, dürüstlük f(29) % 2, saygı f(34) % 3, sabır f(62) % 5 kök değerlerine ise çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Ders kitaplarında kişilik ve karakter gelişimi açısından büyük öneme sahip adalet, dürüstlük, saygı, sabır kök değerlerine çok düşük düzeyde yer verilmiştir. Öğrencilerin karakteristik özellikleri ve kişilerarası ilişkilerinin gelişimi açısından bu kök değerlere çok düşük düzeyde yer verilmesi önemli bir eksikliklerdir. Kök değerlere yönelik veri seti değerlendirildiğinde en fazla içeriğe 6. Sınıf Türkçe ders kitabının sahip olduğu saptanmıştır. Oysa hiyerarşik olarak 8.sınıf Türkçe ders kitabının veri setinde en zengin kök değer içeriğine sahip olması beklenmektedir. Veri setinin kök değerlere göre dağılımında tespit edilen aksaklık sınıf düzeyine göre dağılımda da görülmektedir.

Araştırma sürecinde Türkçe ders kitaplarında yer alan kök değerlerin dağılımının büyük oranda dengesiz olduğu saptanmıştır. Duyuşsal Alan bakımından Geleneksel değerler ve Temel değerler öne çıkarken Demokratik Değerlerin çok geride kaldığı tespit edilmiştir. Şentürk ve Aktaş'ın (2015) 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe ders

kitaplarının karşılaştırmalı olarak incelendiği araştırmalarında Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin değer aktarımı açısından dengeli bir düzeyde dağılmadığı belirtilmiştir. Konu ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda da benzer sonuçların ortaya çıktığı saptanmıştır (Karagöz, 2009; Parlakyıldız, 2009; Somuncu, 2008; Şen, 2008).

Araştırma çerçevesinde ders kitaplarında öne çıkan değerlerin sevgi, yardımseverlik, dostluk vatanseverlik değerleri olduğu saptanmış; bu durumun eski Türkçe öğretim programlarına göre hazırlanan materyallerle yapılan çalışmaların sonucuyla örtüştüğü tespit edilmiştir (Aktan & Kılıç, 2015; Aktan & Padem, 2013 Aral, 2008;; Doğan & Gülüşen, 2011; Karagöz, 2009; Kırmızı, 2014; Kumbasar, 2011; Şahin, 2010; Şen, 2007, Deniz ve Karagöl, 2018; Türkben, 2019). Ders kitaplarında en az yer verilen kök değerlerin ise dürüstlük, sabır, saygı, adalet kök değerleri olduğu görülmektedir. Alanyazında yapılan diğer araştırmalarda da kısmen bu bulgu ile benzer sonuçlar elde edilmiştir (Aktan & Padem, 2011; Aral, 2008; Çengelci, Hancı ve Karaduman, 2013; Şahin, 2010; Deniz ve Karagöl, 2018; Mutlu ve Dinç, 2019; Türkben, 2019).

Türkçe ders kitaplarında yer alan kök değerler incelendiğinde genellikle vatanseverlik, sevgi gibi geleneksel değerlerin veri setinde baskın olduğu, demokratik değerler, çalışma-iş değerleri ve temel değerlerin ders kitaplarında daha az yer bulduğu görülmektedir. Liberal politikalar ve piyasa ekonomisiyle 21. yüzyılda insan kaynakları modeli, ihtiyaç duyulan insan kaynaklarını da değiştirmiş; uluslararası anlamda eğitim politikaları da güncellenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmiş olduğu ülkemizde hem toplum hem de devlet açısından oldukça önemli olan özdenetim, adalet, dürüstlük, saygı, sabır kök değerleri veri setinde çok zayıf kalmaktadır.

Eğitim ve eğitim kurumları, “devlet” olarak adlandırılan organizasyonların benimsemiş oldukları fikir, düşünce ve değerleri yönettikleri topluma nakletme, toplumu bu olgular etrafında şekillendirme, hâkim siyasi rejimin istikrarını sağlama ve yeniden üretme gibi önemli bir misyona sahiptir. Çetin (2001) ve Olgun’un (2017) ifade ettiği üzere eğitim, devletin varlığını devam ettirebilmek için ideoloji ile kurguladığı bütünsel dünyayı kurumsal bir alana ya da ‘kamusal bir alana’ dönüştürmektedir. Althusser (2001: 40-62) modern toplumun baskın bir ideolojik Devlet Aygıtı (İDA) olarak okulun artan bir etkisi olduğunu ifade etmektedir. Devlet, en önemli ideolojik araçlarından biri olan eğitim ile varlığını topluma kabul ettirmeye çalışmakta, dolayısıyla okullar aracılığı ile toplumu kendi ideolojik ilkeleri doğrultusunda eğitmekte (Çetin, 2001) yine eğitim yoluyla kendi ideolojik formlarının kodlarını, sembollerini ve dilini bilinçli bir şekilde yaymaktadır. Bu sürecin en önemli aracı okullar, ders kitapları, açık ve örtük müfredat içerikleridir.

Türk modernleşmesinin tarihsel gelişimi içinde en büyük problemi kuram ve uygulamadır (Mardin, 2015:145). Tanzimat’tan günümüze eğitim alanında yapılan dönüşümlerin hedeflenen başarıya ulaşmamasında da benimsenen kuramların iç dinamiklerine, felsefi alt yapılarına hâkim olunamaması vb. bugün bile çözülememiş durumdadır. 21. yüzyılın gereklilikleri ve ihtiyaçları çerçevesinde Yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiş ve bu yaklaşıma göre eğitim, öğretim süreçleri yapılandırılmış; ancak resmi ideoloji bağlamındaki önceliklerin pedagojik ve akademik süreçlerin önüne geçmesine çözüm üretilememiştir.

2006 yılında hazırlanan Türkçe öğretim programı aile birliğine önem verme, hoşgörü adil olma, estetik, bağımsızlık, misafirperverlik, barış, sağlıklı olmaya önem verme özgürlük, saygı bilimsellik, sevgi çalışkanlık, sorumluluk dayanışma, temizlik duyarlılık, vatanseverlik dürüstlük, yardımseverlik olmak üzere 20 değer bulunmaktadır. 2006 Türkçe öğretim programı detaylı bir değerler eğitimi içeriği benimsemiş; yerel değerleri öne çıkarmıştır. 2019 yılından güncellenen Türkçe öğretim programında benimsenen kök değerler kuramsal anlamda ders kitabı hazırlayan kadrolara oldukça esnek bir alan sağlamaktadır. 2019 Türkçe öğretim programında sabır, saygı, adalet, vatanseverlik, yardımseverlik, dostluk, dürüstlük, sevgi, sorumluluk, özdenetim olmak üzere 10 kök değer bulunmaktadır. 2019 Türkçe öğretim programı incelendiğinde kök değerlerin çok büyük oranda evrensel değerler olduğu dikkat çekmektedir. Ancak ders kitabı içeriklerinde geleneksel değerler öne çıkarken evrensel değerlerin büyük oranda geri planda kaldığı görülmektedir. Bu durum hem ders kitabı hazırlayan ekiplerin hem de Milli Eğitim Bakanlığının yenilikçi davranmakta yavaş kaldığını göstermektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkçe ders kitaplarında incelendiğinde genellikle vatanseverlik, sevgi gibi geleneksel değerlerin veri setinde baskın olduğu, demokratik değerler, çalışma-iş değerleri ve temel değerlerin ders kitaplarında nispeten daha az yer bulduğu görülmektedir. Veri setinde bu kök değerlerin çok baskın olması Milli Eğitim Bakanlığının resmi kaygılarının pedagojik ve akademik kaygılardan çok önde olduğunu işaret etmektedir. Her ne kadar liberal politikalar ve piyasa ekonomisiyle 21. yüzyılda insan kaynakları modeli, ihtiyaç duyulan insan kaynaklarını değiştirmiş; uluslararası anlamda eğitim politikaları güncellenmiş olsa da bireyin karakter gelişimi ve zihinsel becerilerine yönelik içeriklerin arka planda kaldığı görülmektedir. 2005 yılından sonra öğrenme ve öğretme yaklaşımları ve öğretim programları bünyesinde benimsenen Yapılandırmacı yaklaşımın kuramsal çerçevede kaldığı; pedagojik ve akademik anlamda materyal içeriklerinin yapılandırılmadığı görülmektedir. Bu bağlamda sabır, öz denetim gibi öğrenme süreçleri ile doğrudan ilişkili kök değerlerin materyallerde geri planda kalması önemli göstergelerden birisidir.

Kök değerler ortaokul Türkçe ders kitaplarında incelendiğinde elde edilen verinin 5 ve 7. sınıf ders kitaplarında 6 ve 8. Sınıf ders kitaplarına göre azaldığı görülmektedir. 6 ve 8. sınıf ders kitaplarının kök değerlere yönelik veri bulundurma düzeyi ise bariz şekilde öne çıkmaktadır. Türkçe öğretim programlarında kazanımların sınıf düzeylerine göre sarmal programlama temele alınarak düzenlendiği, bütünlüğün öncelendiği ifade edilmektedir (MEB, 2019:3). Yapılan araştırma neticesinde ise bu bütünlüğün kök değerlerin dağılımına ve bütünlüğe yönelik düzenleme gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Türkçe Öğretim Programı (MEB, 2019: 4) eğitim sistemimizin yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçladığını ifade etmektedir. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirtilmiştir. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade becerilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın veri seti ve bulgular değerlendirildiğinde öne çıkan vatanseverlik, sevgi,

yardımsverlik, dostluk kök değerlerinin daha çok “sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler” başlığını kapsarken diğer 7 yetkinlik alanının aynı düzeyde gözetilmediği açıktır.

Genel değerlendirme çerçevesinde son derece hızlı şekilde değişen ve dönüşen eğitim dünyası tüm bileşenleri ile toplum, politika, kültür gibi alanlarla yakından ilişkili olmuştur. Eğitim sistemleri, öğrencilerin zihinsel ve akademik başarıları açısından benimsenen yaklaşım, uygulama ve çıktılarının baştan ayağa dönüşmesini hedeflemiştir. Bu hedefler içinde toplumsal, kültürel ve siyasal çıktılar da bulunmaktadır. Öğretim programları ve ders materyallerini bu hedefler çerçevesinde şekillendirmek hedefleri kitlelere ulaştırma anlamı taşımaktadır. Eğitimde, ders programlarında, ders materyallerinde toplumun değerleri kültürü, genel politik tavrı şekillendirilmektedir (Çetin, 2001; Olgun, 2017; Althusser, 2001) Türkçe ders kitapları ve kök değerler üzerinden yapılan bu çalışma kapsamında eğitim politikalarını belirleyen ve uygulayan kurumların geleneksel kök değerleri öncelerken sosyopolitik ve sosyokültürel açıdan sistemin devamlılığını pedagojik gayelerin önüne geçirdiği söylenebilir. Geleneksel değerler olarak ifade edebileceğimiz yardımsverlik, vatanseverlik ve sevgi kök değerleri elbette öğrencilerin aidiyeti ve mensup oldukları toplumun hafızası açısından oldukça önemlidir. Öğrencinin içinde bulunduğu toplumun, medeniyet tasavvurunun, anlam değer dünyasının kodlarına göre yetişmesi, şekillendirilmesi devlet mekanizmasının en öncelikli görevleri arasında yer almaktadır. Ancak bu görev 21. yüzyılda değişen ve dönüşen dünyada rekabet gücü yüksek, aktüel yapıyı takip eden, endüstri 4.0 gibi süreçlere uyum sağlayacak öğrenciler yetiştirebilme gayesini geri planda bırakmamalıdır. Sabır, saygı, özdenetim, dürüstlük kök değerleri ders materyallerinde dengeli biçimde dağılmalı; özellikle “öğrenmeyi öğrenme” süreci ile etkileşim halinde olan sabır, özdenetim kök değerlerine yönelik çok yönlü içerikler geliştirilmelidir.

Etik Metni

“Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazar(lar)a aittir.”

Yazar(lar)ın Katkı Oranı Beyanı: 1. Yazarın bu araştırmaya katkı oranı %100'dür

KAYNAKÇA

- Aktan, O., & Kılıç, A. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerleri 100 Temel Eserde Bulunan Değerlerin Destekleme Durumu. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(30), 7-61
- Aktan, O., & Padem, S. (2013). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında kullanılan okuma metinlerinde yer alan değerler. *E-AJ (Asian Journal of Instruction)*, 1(2), 44-55
- Akhundova, J. (2012). Eğitim ve Toplum Olgularının Etkileşimi: Sosyoekonomik ve Sosyopolitik Analiz. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(6), 15.
- Althusser, L. (2001). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* (Y. Alp & M. Özışık, Çev.). İletişim. Yayınları

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, & E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Bloor, M., & Wood, F. (2006). *Keywords in qualitative methods: A vocabulary of research concepts*. Sage.
- Bolay, S. H. (1997). *Felsefi Doktrinler ve Terimler Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Basım Yayın.
- Cevzici, A. (1999). *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayınları
- Çengelci, T., Hancı, B., Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33-56.
- Çetin, H. (2001). Devlet, ideoloji ve eğitim. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 201-211
- Deniz, K., & Karagöl, E. (2018). Değerler eğitimi açısından ortaokul Türkçe ders kitapları. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2).
- Dilmaç, B., Deniz, M. & M.E. Deniz, (2009). Üniversite öğrencilerinin öz anlayışları ile değer tercihlerinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18): 9-24.
- Doğan B. & Gülüşen A. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki (6–8) metinlerin değerler bakımından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 75-102
- Dönmezer, S. (1982). *Sosyoloji*, Ankara: Savaş Yayınları.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. Mc Grawall Hill.
- Karagöz, B. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre ilköğretim 6 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki değerlerin incelenmesi (Muğla ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Mardin, Ş. (2015). *Türk modernleşmesi* (Vol. 4). İletişim yayınları. 24.Baskı
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *Türkçe Öğretim Programı*, Ankara: Talim Terbiye Kurulu, 2006.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). *Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı*: MEB
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine. 29.12.2020 tarihinde erişildi. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasiprogram.
- Mutlu, H. H., & Dinç, S. (2019). 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan temalardaki metinlerin kök değerlerle ilişkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1048-1062.
- Parlakaylıdız, H. (2009). İlkokul ikinci devrede Türkçe ders kitaplarındaki moral değerlere kısa bir bakış (1948-1968 yılları arası). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 245-262.
- Olgun, H. B. (2017). Jürgen Habermas, Hannah Arendt ve Richard Sennett'in Kamusal Alan Yaklaşımları. *Sosyolojik Düşün*, 2(1), 45-54.
- Sallabaş, M. E., & Murat, D. A. Ğ. (2020). Türkçe Öğretim programlarına değerler eğitimi yönünden karşılaştırmalı bir bakış. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 538-551.
- Sociopolitical (2014). Merriam Webster's online dictionary, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/sociopolitical> date of access: 08.03.2021

- Somuncu, S. (2008). *İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki edebî metinlerin temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi] Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Sage.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletildiği değerler açısından incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), 763-779
- Şimşek, R. (2019). *Subliminal Bir Güç Göstergesi: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Ders Kitapları*. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]
- Şentürk, I., & Aktaş, E. (2015). Türkiye’de ve Romanya’da okutulan ana dili Türkçe ders kitaplarının değer iletimi açısından karşılaştırılması. *Journal of Values Education*, 13(29), 215-243
- Tavşancıl, E., & Aslan, A. E. (2001). Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık
- TDK, (2019). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu,
- Türkben, T. (2019). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletildiği değerler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 508-526.
- Uluğ, F. (1999). *Eğitimde Grup Süreçleri*. 1. Baskı. Ankara: TODAİE Yayın No: 295
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2012). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ulusoy, K. (2019). *Karakter, Değerler ve Ahlak Eğitimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Zimmerman, M. A., Zahniser, J. H. (1991). Refinements of sphere-specific measures of perceived control: development of a sociopolitical control scale. *Journal of Community Psychology*: 189-204.